

„Autonomna Julijska Krajina“

Prav v času, ko vse poštene demokracije množice v svetu delajo z vsemi silami na to, da bi bil v bodoče že v naprej onemogočen kakršen koli napad fašističnih zverí na delovne množice, dela svetovna reakcija z vsemi silami na to, da bi ji uspelo ustvariti tudi po tej vojni pogoje za novo provociranje sporov in nemirov, razvijanje nacionalnih mrženj, ekonomskega ropanja, kratkomalo, da bi ji uspelo ustvariti žarišča novih vojn, novih pokoljev delovnih množic. Isti zločinci, ki so dvignili Hitlerja, oborožili njegove morilne tolpe, mu ustvarili marionetne figure vseh mogočih izdajalcev in propalic, skušajo danes ustvariti v svetovnem miru razpoke, skozi katere bi ponovno pritekli na dan novega Hitlerja, novega Mussolinija, novega Franca itd.

V to svoje zločinsko delovanje skušajo na vsak način vmešati tudi problem Julijske Krajine in so v zadnjem času izdelali najpodlejši načrt, kar jih je sploh svetovna zgodovina zabeležila. To je načrt o »avtonomni«
Julijski Krajini, načrt o internacionalizaciji Trsta in zaledja.

Kaj pomeni ta načrt? Ta načrt pomeni razpoko v svetovnem miru, razpoko, v kateri bi »vedrili in oblačili«
izdajalci in propalice vsega sveta. Fašistični zločinci in dezerterji, ki so pobegnili pred ljudsko sodbo, bi na tej zemlji ropali, blatili demokracije, sile sveta in svetovni reakcionarji bi postali lastniki zemlje, ki je na slednjem in zadnjem koraku prepojena s krejjo junakov Primorske, tistih junakov, ki so brez pomisleka žrtvovali svoja življenja za to, da ne bi nikdar več imperialisti merili usoda temu koščku primorske zemlje, ampak da bi se priključila Primorska k svojim bratom v Jugoslaviji.

Načrt »avtonomne Julijske Krajine«
lahko skuje samo propalica, človek, ki mu ni sveta niti kri junakov, to morejo skovati samo ljudje, ki so dovolili Hitlerju mesarsko klanje po Evropi. In ta zločinska sodrga naj podarja »svobodo«
v težkih borbah za pravo demokracijo svobodo prekaljenemu primorskemu ljudstvu, ki dobro ve, da ta »avtonomija«
pomeni pljunek na njegovo borbo, pomeni posthum, da bi odzvel primorskemu ljudstvu vsebinsko njegove borbenosti, to je zahtevo po pravi ljudski demokraciji, to je po priključitvi k Titovi Jugoslaviji. In tega si primorski človek ne pusti odvzeti; saj se je zaradi tega upiral najkrutejšemu fašističnemu terorju italijanskih imperialistov in nacističnih zverí in je prvi dan dvignil glas svojega upora, ko je začul, da se nekje še skuša mešetariti za primorsko zemljo.

Načrtu o avtonomiji daje spet blagoslov Vatikan. Spet skuša s svojo ceremonialno politiko vodeti kler vsiliti Primorskemu ljudstvu nekaj tuje, spet je on oznanjevalec fašističnega napada, kakor je bil pred dobrim četrt stoletjem. Za to svoje zločinsko podjetje je mobiliziral vso protiljudsko duhovščino, ki danes na vse načine blati ljudsko oblast, pridobitve narodno osvobodilne borbe, med nami odkrito povedano, podtalno rovari proti glavni in bistveni zahtevi primorskega ljudstva, zahtevi po priključitvi k Titovi Jugoslaviji.

Prav na ozemlju Julijske Krajine hoče delavnemu ljudstvu odvzeti vse demokracije pridobitve. »Avtonomija«
že v svojih zarodkih prinaša nacionalno mržnjo med narode Julijske Krajine in pomeni torej silen korak nazaj. »Avtonomija«
prinaša Julijski Krajini gospodarsko bedo in je porok, da bi v slučaju, če se bi jo dalo uresničiti, postala Julijska Krajina plen roparskih imperialnih zverí, bunker fašističnih osvajačev, naperjen proti mladi Jugoslaviji, Sovjetski zvezi in vsemu res svobodoljubnemu svetu. V tem bunkerju bi se spet znašli v skupnem objemu vsi reakcionarji sveta. V njem bi kovali vojni zločinci nove načrte za svoje izdajalske, protiljudske judeževе delo.

Primorsko ljudstvo, ki si je pribo-

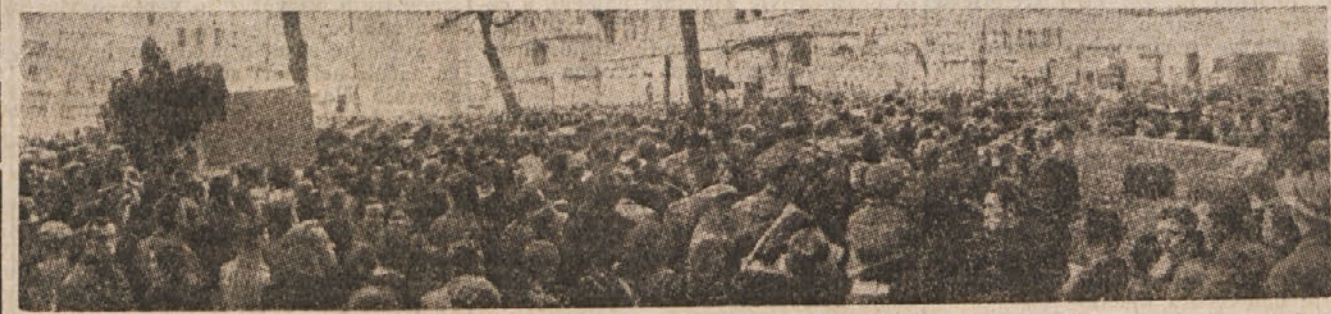
»Protestiramo proti internacionalizaciji Julijske Krajine in Trsta! - Tovariš Kardelj, vse ljudstvo Julijske Krajine je za vami, zato povejte vsemu svetu, da v imenu tega ljudstva zahtevate priključitev Julijske Krajine k Jugoslaviji«

V zadnjih dneh so prinesli mnogi dnevniki vest o britanski noti, ki zahteva v zvezi s potrebo hitrega reševanja miru z Italijo internacionalizacijo ne samo tržaške luke, ampak tudi mesta Trsta in celo vse Julijske Krajine. Povedati moramo jasno mnenje o tem predlogu, tako je napisal kot uvod v svoj članek pred dnevi tov. Boris Kraigher.

Povedati moramo jasno mnenje o tem predlogu! Jasno je povedal tov. Boris Kraigher, jasno danes govore stotisoči poštenih Primorcev, ki protestirajo proti protiljudski zamisli, ki je ne samo tuja primorskemu delovnemu ljudstvu, ampak tudi v celoti nasprotuje njegovim interesom. Primorsko ljudstvo vidi svojega zastopnika med tvorcí bodočega miru le v jugoslovanski delegaciji, ki jo vodi tov. Edvard Kardelj. Samo ljudje, s katerimi se je primorsko ljudstvo ramo ob rami borilo proti sovražnikom demokracije, lahko danes govore pred vsem svetom tudi v imenu primorskega ljudstva. Sto in stotine manifestacij, na tisoče resolucij, ki jih v teh dneh naslavlja primorski delavec, primorski kmet, primorska žena in mladina na naslov tovariša Edvarda Kardelja, dovolj glasno govore, kaj Primorska hoče in česa Primorska ne. Slep bi moral biti tisti, ki bi stopil na primorska tla in ne bi že v prvem trenutku spoznal, da veje iz govorice primorskega človeka, iz njegovega dejanja in nehanja trda, neizprosna zahteva: Hočemo k Titovi Jugoslaviji. To je napisala od dela utrjena roka primorskega človeka tudi na zidove preostalih domov in pogorišč, da celo stena govori, kaj Primorska hoče. In taka je vasredi Primorske, taka so mesta ob Jadranu in taka je zadnja bajta v gorah: Vse je primorsko, vse je jugoslovansko.

Poglejmo, kaj piše primorsko ljudstvo svojemu zastopniku Edvardu Kardelju v London. Žene iz vasi Čelje so napisale: »Za nas ni življenja izven Titove Jugoslavije. Posebno me matere ne bomo nikdar več dopustile, da bi se godile krivice našim otrokom. V tej naši mali vasi nismo zaman žrtvovali 17 naših najboljših sinov, s pogu-

mom vse prestale, zato danes ne klonimo prej, dokler ni celotna Julijska Krajina priključena k Titovi Jugoslaviji. — Iz Škocijana so prebivalci napisali: »Te dni Te spremljamo na Tvoji ponovni poti s prepričanjem, da smo poslali enega najboljših svojih sinov, ki bo povedal svetu našo voljo: »Zahtevamo, da mirovna konferenca spoštuje edino odločbo ljudstva v Slovenskem Primorju, Istri Trstu in Gorici!«
Naša pravica je pisana na naših kraških stenah s krvjo sinov — mučnikov, s krvjo sinov — borec! Skupno z Jugoslavijo smo vstali, k njej spadamo, k njej hočemo! — Iz Idrije so napisali bivši vojni ujetniki, konfiniranci, interniranci: »Hočemo Jugoslavijo, ki je naš dom, naša sreča in naša zaščita, hočemo jo zato, ker tam ni tlačiteljev in tlačeni, ampak je bratstvo in enakopravnost ljudstva. Zvezna Jugoslavija ni ustvarjena z dekreti, temveč z neizprosno borbo njenih narodov. — Prebivalci vasi Brje so napisali: »O naši borbi za svobodo pričajo poleg dvajsetih žrtev tudi požgani domovi. Na Brjah je nič manj kakor 38 požganih hiš. Pri nas so se vršile stalno borbe in kri nešteti partizanov je napojila našo zemljo. In danes teče prav skozi našo vas demarkacijska črta; kakor da bi nas bilo mogoče razdvojiti. Mi pa smo še bolj odločni kakor poprej, da napremo vse svoje sile, da naše žrtve ne bodo zaman. Tov. Kardelj, vse ljudstvo Julijske Krajine je za vami, zato povejte vsemu svetu, da v imenu tega ljudstva zahtevate priključitev Julijske Krajine k Jugoslaviji.«
— Prav posebno odločni pa so vaščani iz Dola: »Če vas kdo vpraša, tov. Kardelj v Londonu, kam hoče pripadati naša vas, povejte, da smo tudi mi žrtvovali za Titovo jugoslavijo od 164 domov 125, ki so popolnoma požgani, ostalih 39 pa delno poškodovani. Na bojnih poljanah je padlo 26 naših najboljših tovarišev partizanov, 27 pa je bilo civilnih žrtv in to otrok, žena in starčkov ustreljenih od fašistov. Vse povsod smo razkropljeni, toda nikdar ne boste slišali ene same besede, ki bi samo od daleč pričala o našem omahovanju. Dol je

Tržaško ljudstvo zahteva priključitev k Titovi Jugoslaviji. Revolucionarna 40 tisočglava množica tržaških delavcev je 13. t. m. manifestirala svojo enotnost in zahtevala ljudsko oblast, obnovo, delo in kruh.

rilo oblast, ki si je ustvarilo zdrave socialno-gospodarske pogoje, ki si je priborilo pravico do agrarne reforme, pravico do ustvarjalnega dela, pravico do tega, da plodove svojih naporov in svojega dela tudi samo požanje in užije, primorsko ljudstvo, ki je gradilo v borbi in hoče graditi tudi v miru svoj del mlade Jugoslavije, zato tako odločno odklanja »velikodušno misel«
svetovnih reakcionarjev o avtonomiji Julijske Krajine. Svetovni reakcionarji so namreč pozabili v svojem protiljudskem računanju na nekaj, in to je, da si je primorsko ljudstvo vse, kar danes ima, z orožjem v roki priborilo, da je v zavestnem uporu erglo z oblasti fašistične imperialiste, očistilo deželo domačih protiljudskih izdajalcev in prevzelo samo oblast v roke z jasnim pogledom naprej, da je tako z gospodarskega kot nacionalnega, kot kulturnega in političnega stališča zmoglo to

obdržati in po ljudski volji razvijati edino le v Titovi Jugoslaviji. Zato si je v celoti na jasnem, da pomeni vse ljudsko delo eno samo zahtevo Primorske: Hočemo k Titovi Jugoslaviji. V istem trenutku pa si je poslednji poštenjak v Julijski Krajini na jasnem, da pomeni vse reakcionarno protiljudsko rovarjenje, pa naj zaudarja na dan pod prikritimi parolami o »bojazni«
za italijanstvo, »strahu za vero«, jadikovanju nad »nesposobnimi organi ljudske oblasti«, en sam protiljudski udar, ki prihaja na dan iz prav istega kanala, iz katerega je v zadnjem času bučnila zamisel o avtonomiji Julijske Krajine.

In kaj pomeni v očeh primorskega delavca in kmeta avtonomija Julijske Krajine? Naš delovni človek je s svojimi demonstracijami ožigal to kot najpodlejšo izdajstvo.

»Govoriti o avtonomiji Julijske Krajine se pravi govoriti o tem, ka-

Skupno z Jugoslavijo smo vstali, k njej spadamo, k njej hočemo!

Lat. in Idrijska
»LJUDSKA PRAVICA«

Iz resolucije, ki so jo poslali prebivalci Škocijana tovarišu Edvardu Kardelju.

Tržaško ljudstvo se je dvignilo in v skupni borbi z redno vojsko osvobodilo Trst.

požgan in uničen, ampak Dol je jugoslovanski,«
končuje pismo. Mladina iz Idrije pri Bači zahteva pri nas živelj, nas veže k Titovi Jugoslaviji in pošilja Kardelju resolucijo, ki jo zaključuje: »Mladina Ti zagotavlja, da je z vsem srcem na Tvoji strani.«
— Ljudstvo iz kraja

Rakitovec je napisalo: »Zato ne moremo, da bi pred svetom zatajili, da se nismo borili za svoj obstoj kot poedini narod Jugoslavije. Najplemenitejša kri, ki jo je pretil naš živelj nas veže k Titovi Jugoslaviji. — Kratko pa odločno so spregovorili vaščani Orlice: »Dovolj je fašističnega suženjstva, dovolj zaničevanja našega naroda, mi hočemo svobodno Titovo Jugoslavijo. Naša vas je bila vedno v prvih vrstah in tudi ostane.«

Ko pa je v zadnjem času naše ljudstvo zvedelo, da skušajo ponovno oživljati primorskemu ljudstvu tujo zamisel o »avtonomni«
Julijski Krajini, so prebivalci iz vasi Mihele-Nasirec napisali: Globoko smo bili užaljeni in razočarani, ko nam je bila naša zemlja, katero smo sami v borbi z orožjem osvobodili in za svobodo katere so dali življenje naši najboljši sinovi razkosana na cone in odtrgana od bratov Jugoslovancev, s katerimi smo se skupno borili za svobodo. Trdno verujemo, tov. Kardelj, da vam bo uspelo razkrinkati težnje tujih imperialistov, ki se niso odrekli svoji grabežljivosti po naši zemlji. Podobno so napisali delavci ladjedelnice Sv. Marka v Trstu: »Delavci CRDA protestirajo proti poskusom internacionalizacije mesta Trsta, ker je to v nasprotju z interesi prebivalstva. Prosim, da jugoslovanska vlada intervenira za hitro rešitev problema Trsta, ki naj postane sedma federalna republika v novi Jugoslaviji.«
— In spet uslužbenci zavarovalnice Riunione Adriatica: »Nasprotujemo internacionalizaciji našega mesta in naprošamo jugoslovansko delegacijo, da podpira našo voljo po priključitvi k Federativni ljudski repu-

Nadaljevanje na 2. strani.

Boris Kidrič:

O nekaterih nevarnih sektaških napakah

Bili so in so še ljudje, ki ne morejo razumeti, da je domovinska vojna izbojevala razen nacionalne osvoboditve jugoslovanskih narodov tudi globoke družbene politične spremembe; da so v domovinski vojni prišli pri nas na oblast — delovni razredi; da je naša ljudska demokracija, ki jo izraža sistem ljudskih odborov, izbojevana pridobitev in da je resnično ljudska prav zaradi teh in takih sprememb v družbeno politični strukturi Jugoslavije; da je bila dalje samo na temelju teh in takih sprememb mogoča končno veljavna rešitev nacionalnega vprašanja v Jugoslaviji; dalje — da se je po logiki narodno osvobodilne borbe, kakor se je odvijala pri nas, in zaradi učinkovite ljudske kontrole po končni osvoboditvi okrepljen državni gospodarski sektor, se pravi, sektor občeldijske imovine; da se državnemu gospodarskemu sektorju skladno pridružujeta združni gospodarski sektor in privatni sektor male in srednje privatne posesti; da se po nujnosti ekonomskega in družbenega dogajanja vrši in mora vršiti oster boj med državnim, združnim in privatnim sektorjem male in srednje privatne posesti in iniciative z ene strani — ter med veliko spekulacijo z druge strani; da prehod oblasti v ljudske roke nujno terjaja ustrezen ekonomski razvoj in da se v novih razmerah mora pri nas odigravati borba med progresom in reakcijo zlasti na gospodarskem področju; da nova družbeno politična struktura, kakršna je nastala pri nas, vsebuje in napoveduje silne ustvarjalne energije tudi v pogledu ideološke, znanstvene in kulturne tvorčnosti ter da se mora potemtakem boj proti reakcionarnim usledinam starega sveta zrealizirati tudi na ideološkem, znanstvenem in kulturnem področju.

Vsega tega seveda niso ne hoteli in ne mogli razumeti ostanki stare, izkoriščevalske, hegemonistične in profašistične Jugoslavije, ki so si »izgon okupatorja« pač predstavljali po svoje, namreč tako, da bodo v »osvobodjeni domovini« lahko na star, predprilski način gospodarili nad jugoslovanskimi narodi in jugoslovanskim delovnim ljudstvom.

Novih družbeno političnih dejstev niso bili sposobni povsem in dosledno doumeti tudi nekateri, ki so sicer z večjimi ali manjšimi simpatijami, z večjim ali manjšim omahovanjem spremljali narodno osvobodilno borbo, ki pa se niso v zadostni meri zavedali, da sta kapitulacija 1941 in narodno izdajstvo v letih domovinske vojne imela reakcionarno razredno podlago; da so v domovinski vojni zaradi domovinske koristi, zavoljo nacionalne zmage in svobode morale vzeti usodo svojih narodov v roke nove družbene sile, se pravi, sile delavskega razreda, kmetov in delovne inteligence; da potemtakem zmaga domovinske vojne tudi nujno pomeni globoke politične in družbene spremembe ter nov razvoj v Jugoslaviji.

Končno si o vsem tem niso bili čisto na jasnem tudi oni tovariši znotraj Osvobodilne fronte in naše Partije, ki so pozabili na zgodovinsko določeno smer našega razvoja, na pomen in vlogo avantgardnih prizadevanj ter sedali na rep malomeščanske spontanosti in podlegali njenemu pritisku.

Jasno je, da smo morali podvzeti, kar je bilo potrebno, če smo hoteli zafamčiti perspektivo, če smo se hoteli zavarovati pred pritiskom spontanosti, če smo hoteli reakciji preprečiti, da izmaliči vsebino in pravičen razvoj ljudske demokracije, skratka, če smo hoteli zagotoviti, kar je bilo spočeto s prvim dnevom narodno osvobodilne borbe.

Dejstvo je, da beležimo v tem pogledu pomembne uspehe. Beležimo jih tako glede rezultatov in stvarnih odnosov, kakor glede razgledanosti in perspektive našega kadra.

Dejstvo pa je tudi, da je naš kader marsikje zapadel v drugo, v sektaško skrajnost, kar lahko resno ogrozi množično osnovo našega razvoja, kar lahko silno kvarno vpliva na medsebojno povezanost osnovnih ljudskih množic, kar pomeni dalje dostikrat grobo vulgarizacijo naših osnovnih teoretičnih postavk in kar konec konca — izrazito koristi reakciji ter škoduje prav tistemu razvoju in tisti smeri, ki smo ju očrtali zgoraj.

O te vrste sektaških napakah odnosno — kar bo točneje — njihovih začetkih ima namen spregovoriti pri-
čujoči članek.

Ostri, drastični ukrepi proti brezvestni, izkoriščevalski spekulaciji in proti saboterskemu škodljivstvu, ki jih je podvzela naša oblast in ki zanjejo splošno odobravanje našega ljudstva, so bili v nekaterih primerih grobo izmaličeni.

So namreč primeri — na primer v mariborskem okrožju — ko naši lokalni organi niso stopili na prste velikim spekulantom, temveč so se z vso silo zagnali na delovne ljudi, ki so se iz stiske in v zelo majhnem obsegu okoristili z blagom črnohorzijskega izvora. Pred kratkim je bilo mogoče čitati v »Mariborskem vestniku« celo stran raznih večjih in manjših obšod, ob katerih so se človeku naježili lasje. Delovna mati sedmerih otrok, torej mati sedmerih mladih žolodcev, ki nujno terjajo hrano, je bila obsojena, ker je kupila nekaj malega mesa črnohorzijske provenience. Dve drugi delovni gospodinjici sta bili obsojeni, ker sta za svoje otroke kupili vsaka po dva para nogavic črnohorzijskega izvora itd. itd. Pri vsem tem pa niso čitali niti o eni aretaciji velikega spekulanta, pred specialno sodišče ni do takrat prišel iz tega okrožja niti en spekulat velikega, izkoriščevalskega, protiljudskega kalibra.

Nadaljevanje s 1. strani.

bliki Jugoslaviji. Vsaka druga rešitev bi bila proti našim interesom in željam.

Kdo bi mogel ponoviti vse to, kar danes v desetstičerih resolucijah izraža primorsko ljudstvo? Vendar pa je možno zajeti vse v eno samo zahtevo, ki diha iz vseh teh resolucij: O Primorski bo odločalo primorsko ljudstvo samo, tisto ljudstvo, ki je z orožjem v rokah priborilo svoji zemlji svobodo. To ljudstvo pa se je že neštetokrat jasno odločilo, svojo odločitev potrdilo s krvjo in žrtvami in ta edina odločitev je: »Julijska Krajina mora biti priključena k Titovi Jugoslaviji!«

Nobenega dvoma ne more biti, da je tako ravnanje izrazito nasprotno pravi liniji našega boja proti spekulaciji, da je sektaško in oportunistično hkrati, da ne more voditi do nobenega rezultata, da lahko našo oblast samo oddvoji od osnovnih ljudskih množic, velikim spekulantom pa dovoljuje, da se nekaznovano smeji našim zgrešenim udarcem.

Hvalevredno je, da so naši okrožni funkcionarji v mariborskem okrožju po teh napakah sami udarili, še preden smo jih opozorili. Vendar je treba ta primer podrobneje osvetliti, ker je sila poučen za vso našo republiko.

Nikakor ne pravimo, da je drobna podpora črni borzi dopustna, če izvira iz vrst delovnega ljudstva. Ni prav, če spekulirajo in črno borzo podpirajo delovni ljudje. Vsaka črna borza, tudi če izvira iz vrst delovnega ljudstva — podpira konec konca reakcijo in je torej treba v tem smislu ljudske množice nenehno vzgajati, grešnike na množičnih sestankih ostro in javno kritizirati in — če to situacija zahteva — tudi po drobni črni borzi znati s kaznijo udariti. Toda sekati z istimi udarci po velikih spekulatih in po ljudeh, ki greše iz stiske, se pravi prvič ničesar razumeti o družbenih zakonitostih, drugič spregledati, da smo ljudska oblast, in tretjič umetno vzbujati »solidarnost« med grešniki iz stiske ter protiljudskimi spekulanti. Konec konca pomeni to seveda tudi smešno nepoznavanje dejstva, da ima črna borza svoje objektivne pogoje in da se lahko uspešno borimo proti njej samo, če bomo poleg neizprosnih in neusmiljenih udarcev po velikih spekulatih, poleg javne kritike malih grešnikov iz stiske predvsem dvigali splošno proizvodnjo in dobro organizirali splošno distribucijo.

V tej zvezi je treba spregovoriti tudi o nekaterih sklepih, ki so jih napravile okrajne skupščine glede sankcij za dolžnostne odkupe. Brez dvoma — sankcije so včasih potrebne, kajti tudi delovni kmet, ki zaradi pomanjkljive zvesti ne omogoči minimalnega, zmogljivega dolžnostnega odkupa, izrazito škoduje naši splošni preskrbovalni morali in naši splošnosti v celoti. Toda samo zagroziti kmetu, ne pa sočasno malega in srednjega kmeta skupno z delavcem in delovnim inteligentom mobilizirati proti spekulantu in brezvestnemu prikrivalcu, proti mestnemu in vaškemu oderuhu — se pravi ne razumeti ničesar.

Vprašanje trdne zveze delavskega razreda, delovnega kmeta in delovne inteligence je sploh osnovno vprašanje vse naše politike in vsega našega razvoja. Srednji kmet je naš stalni zaveznik, srednjemu kmetu je treba omogočiti in zagotoviti zares srečno bodočnost, besede v načrtu naše ustave o podpori, ki jo mora nuditi naša ljudska država majhnemu in srednjemu kmetu, niso prazna frazla. Kdor tega ne razume, seveda hkrati dopušča, da razni brezvestni mestni in vaški oderuhi plašijo celo srednjega kmeta pred agrarno reformo, da mu »prorokujejo«, češ, saj boš tudi ti na vrsti itd. Kakšnih neverjetnih sredstev se zna posluževati podla reakcija! In kako bedasto dostikrat naši sektaški reakciji pomagajo! Mi smo jasno in glasno proglasili: Zemljo tistemu, ki jo obdeluje. Od vseh naših ukrepov, ki jih izvajamo v agrarnem vprašanju, bo imel izrazito korist ne samo majhen, temveč tudi srednji kmet. Ne jemljemo in nikoli ne bomo jemali zemlje delovnemu kmetu!

Utrjujemo in bomo utrjevali gospodarsko zmogljivost majhnega in srednjega kmeta. Seveda — da ne bi izvajali določil agrarne reforme o pripadnosti zemlje tistemu, ki jo obdeluje, da bi torej razen cerkvi puščali več ko 3 ha zemlje nekmetom, čeprav delovni kmetje zemljo krvavo potrebujejo, tega od nas naj nihče ne zahteva, kajti mi smo oblast delovnega ljudstva. Korist delovnega kmeta zahteva, da se tako naš majhen kakor naš srednji kmet z vso vno moč udeležuje pravičnega izvajanja vseh naših ukrepov z agrarnega področja, dolžnost naših aktivistov pa je, da ljudstvu take ukrepe pravilno tolmačijo in da se borijo ne samo proti podlim klevečnim reakcijam, temveč tudi proti vsakemu sektaškemu maličanju. Za delovnega kmeta pa mora zlasti vedeti — kjer je to spričo še obstoječe oskrbovalne stiske le mogoče — naš distribucijski aparat, ko gre za industrijske produkte.

Se nekaj besed o raznih »direktivah«, ki sicer niso bile nikjer izvedene, ki pa so glede agrarne reforme bile izdane od raznih združnih centrov. Prvič in predvsem — ima pravico izdajati direktive samo kmetijsko ministertvo. Drugič pa je napačno, popolnoma napačno, vprašanje agrarne reforme kakor koli pogojno vezati z vprašanjem ustanavljanja zadrug. Kjer se agrarni interesi iz svojih resničnih potreb in prostovoljno odločijo za razne zadrugne oblike — kakor je bil to primer pri tisti vinogradniški zemlji, ki jo je mogoče zares samo zadrugno obdelovati — je to vse hvale vredno in je treba takim zadrugam nuditi vso podporo. Kjer se agrarni interesi ne odločijo za razne zadrugne oblike, so pa do zemlje upravičeni, jim je treba zemljo brezpogojno dati brez ozira na njihovo zadrugno usmerjenost ali pa neusmerjenost. Agrarna reforma kot taka ima izključno nalogo zemljo dodeliti tistemu, ki jo obdeluje in nič več. Vsa druga vprašanja so vprašanja resničnih potreb naših kmetovalcev in njihovih prostovoljnih odločitev.

mi, pa so nekateri tovariši skrajno ignorantsko, smešno in sektaško izmaličili, tako da se danes kratko in malo bojijo napisati besedo — narod. Kakor da bi se dali reakcionarni ostanki nacionalizma zbrisati s tem, da kratko in malo noče več priznati naroda! Kakor da bi bili mi, ki smo prelili potoke krvi za nacionalno svobodo in nacionalno čast, za nacionalno enakopravnost in popolnoma svoboden razvoj naših narodov; mi, ki smo žrtvovali v nacionalno osvobodilnem boju svoje najboljše ljudi — nacionalni nihilisti! Ni še dolgo, kar je v našem časopisu mrgolelo od narodov in narodnih, kjer bi moralo biti ljudstvo in ljudski, danes ti pa mrgoli od ljudstev,

Nekatera sektaška maličenja so se pojavila tudi glede strokovnjakov in delovne inteligence. Kar se našega delavskega razreda in kar se našega delovnega kmeta tiče, moramo poudariti, da popolnoma razumeta tehtno vlogo in korist delovne inteligence. Je pa nekaj ljudi — vrag vedi, kakšne čudne provenience v naših zamotanih družbenih odnosih — ljudi, ki se radi ponasaajo, kadar jim to osebo kaže, za intelektualce najbolj zlahtnega kova, in kadar jim to spet drugače kaže, za najbolj čistokrvne, znotraj in zunaj rdeče proletarce. Ti ljudje so pokazali čudne tendence, da našo nepopolno borbo proti reakcionarnim, spekulativnim, nepopoljšljivo birokratskim in škodljivim elementom v našem upravnem aparatu ter institucijah izmaličijo v nekakšno borbo proti inteligenci sploh, proti vsem kulturnim stremljenjem pa še posebej. Jasna stvar, taki postopki, take metode in take gorostasne »teorije« nimajo ničesar skupnega z našimi pogledi, z našo perspektivo, z našimi nameni, s ceno, ki jo pri nas ima ljudstvu vdan strokovnjak, znanstvenik, kulturni delavec, ljudstvu vdana delovna inteligenca sploh.

Z vso upravičenostjo in ogorčeno doslednostjo smo nastopili proti nacionalističnemu šovinizmu, proti usledinam meščanskega nacionalizma, ki je propadel hkrati s staro Jugoslavijo aprila 1941 in ki nima prav ničesar skupnega z veličastnim patriotizmom naših delovnih množic. Poudarili smo, da je delovno ljudstvo Jugoslavije rešilo nacionalno čast jugoslovanskih narodov, naglasili smo, da so se izvršile temeljite spremembe v družbenem vodstvu naših narodov, da je delovno ljudstvo postalo nosilec naše nacionalne usode. Razkrinkovali smo in nenehno, neusmiljeno razkrinkujemo šovinizem kot poskus protiljudske in protidržavne, hkrati narodno izdajalske reakcije, ki bi rada nacionalna čustva naših narodov preusmerila iz patriotizma jugoslovanskega delovnega ljudstva nazaj, v bankrotirani meščanski nacionalizem, rahljala in razbijala bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov, slabila moč FLRJ in vzbujala separatizem.

V taki borbi smo seveda tudi pravilno ugotavljali, da pomeni neprestano in osladno naglašanje in ponavljanje nacionalnega momenta tam, kjer gre dejansko za družbeno politični moment, oportunistično koncesijo meščanskemu nacionalizmu. V tem smislu je šlo, recimo, ko so naši tovariši naglašali »narodne«, čeprav je ves smisel zahteval »ljudski«. Jasno je pač, da imamo pri nas ljudske odbore, da je naša republika — ljudska republika itd.

Dejstvo, da smo pojme pravilno postavili v smislu jugoslovanskih družbeno političnih sprememb, da dalje izpodrežujemo težnje, ki skušajo družbeno politični moment prikriti z raznimi, v bistvu nacionalističnimi fraza-

mi, ki bi moralo stati narod. Izgleda, da nekaterim našim, sicer talentiranim, v splošnem pravilno usmerjenim in zelo prizadevnim tovarišem pojmi še vedno niso jasni. Če bi se n. pr. zavedali, da je izraz »ljudstva« (množina) predvsem etnični pojem, uporaben za razmere pred pojavom zgodovinske kategorije, ki ji pravimo narod, da pa je izraz »ljudstvo« (tekoča raba ednine) danes najpogostejše družbeni pojem, tedaj seveda ne bi pisateljvali ne o sovjetskem narodu, temveč bi zapisali sovjetsko ljudstvo, in ne o sovjetskih ljudstvih, temveč bi pisali o sovjetskih narodih itd. itd.

Neznanje, ki ga izraža ta in taka zmeda, seveda ne bi bilo vredno, da se o njem mnogo razpisujemo, če ne bi iz njega izvirala voda na mlin ravno tistega meščanskega nacionalizma, proti čigar usledinam se borimo. Tako »progresivno« neznanje je vselej v stanju, da kruši velikanski kapital, ki ga imata v nacionalnem pogledu naša Partija in Osvobodilna fronta, in da bega pošteno ljudi, ki verujejo v njuno vlogo in njuno poslanstvo.

Poglavje zase je posiljevanje, ki so ga začeli nekateri sektaši v naših časopisnih člankih izvajati nad umetnostjo in kulturo.

Popolnoma jasno je, da umetnost in kultura ništa nekaj abstraktnega, od družbenega razvoja in razredne strukture neodvisnega (čeprav poskušajo in bodo poskušali objektivni zagovorniki starega sveta zlasti v takem smislu braniti svoje pozicije). Popolnoma jasno je dalje, da so krčevite težnje, iz naše umetnosti in kulture eliminirati partizanstvo, naše družbeno politične spremembe in napredno družbeno ana-

lizo, torej troje faktorjev, ki na vsak način morajo predstavljati neizčrpen izvor nove umetniške in kulturne tvorčnosti — dokaj čudne. Prav in kategorično zapoved je, da v kritiki, ki je pri nas prav tako svobodna, kakor sta svobodni znanost in umetnost, povemo, kar o tem mislimo. Nobenega dvoma namreč ni, da so take težnje objektivno popolnoma nasprotno silnim dejanjem našega ljudstva, da se v njih latentno skriva objektivni namen, zadrževati ves naš proces, da so reakcionarne in da so tudi v bednem nasprotju z vsako veliko umetnostjo in resnično kulturo sploh. Prav in nujno je, da se borimo za novo vsebino naše umetnosti, za nadaljnji, novim družbeno političnim dejstvom ustrezen razvoj velike kulturne dediščine, ki jo imamo v Prešernu, Levstiku, Cankarju, Zupančiču. Prav in nujno je, da podvržemo stvarni, toda predani in kadar treba, ostri kritiki vso našo preteklost. Mi o teh rečeh vse premalo razpravljamo, vse premalo jih analiziramo, vse premalo se učimo, vse premalo skušamo na tem poprišču uveljaviti objektivne tvorne sile, ki jih morata, nujno morata vsebovati in sprostiti naša nacionalna osvoboditev in naš revolucionarno demokratični proces. Prav zaradi tega se nam seveda dogaja, da čestokrat gospodari filistrova meglovitost in izumetničenost, da izrazito prevlada preživela usledina starega sveta, kjer bi morala zažareti resnična nova tvorčnost, da potemtakem nova, revolucionarno demokratična vsebina v naši kulturi še ne izpodriva stare, meščanske.

Vse to je res, vse to mora biti naša nenehna skrb.

Toda vsega tega ni mogoče spremeniti brez študija, brez analize, brez znanja, brez resnične tvornosti. Brez dejanske pomoči resničnim — talentom. Vsega tega skratka ni mogoče spremeniti z neznanjem in vulgarizacijo, ki ju — »progresivno« pobarvaš s kopico »ljudskih« pridevnikov.

Seveda, slej ko prej, vzrajno in z neizprosno prepričevalno logiko je treba v svobodni kritiki razbijati »teorije«, ki se naježijo pred napredno analizo, pred novo tvornostjo ter proglašajo vsako prizadevanje mlajših ljudi samo zato, ker ima progresivne težnje (čeprav je v resnici dostikrat še zelo neobgleno) — za enostavno vulgarizacijo in Olimpovega prekletstva vredno »netalentiranost«.

No, starim, preživelim »teorijam« gredo seveda silno na roko ravno tisti sektaši, ki kulturi ne znajo izkazati dolžne cene in spoštovanja, ki se ne zavedajo potrebe po temeljitem študiju, znanju, analizi, globini prijema, ki stvari grobo poenostavljajo in zaradi tega dejansko škodijo ugledu naše stvarnosti v splošnem, naše Partije pa še posebej. Zapisati »Prešernov teden« ni namenjen temu, da bi nekateri spet izkazali svojo ljubezen in spoštovanje do Prešernarja (»Ljudska pravica«, 22. januarja 1946) — bi bil v vsakem pogledu (če ne bi šlo za sicer talentirane, toda mlade ljudi, ki se morajo z nami vsemi vred še neprestano učiti, učiti in zopet učiti) škandal brez primere, ki nima s pogledi in analizo naše Partije prav ničesar skupnega!

Kritika in borba na ideološkem poprišču je seveda nujna stvar. Kdor take potrebe ne bi razumel, ne bi razumel ničesar v družbenih procesih in njihovih refleksih v ideologiji, pa tudi v umetnosti in kulturi. Dovoljeval bi, da nas enostavno požoro »ideološke« usledine starega sveta. Toda kritiko in borbo na ideološkem poprišču poenostavljati — je nevarna stvar! Borba na tem poprišču je prav tako vztrajen, kompliciran proces, kakor je vztrajen, kompliciran ves naš proces, ki se je začel odvijati z narodno osvobodilnim gibanjem. Gre predvsem za to, da nudimo široko možnost splošne orientacije v resnično progresivni teoriji, zlasti njenih klasičnih, hkrati pa, da permanentno in borbeno odstranjujemo tiste preživle, reakcionarne poglede, ki so dejansko že postali oprijemljiva »ideološka« opora protiljudske reakcije in da pri tem koncentriramo skupni napor čim širšega kroga tvornih ljudi.

Zgornja obravnava sektaških pojavov seveda ne pomeni, da sme naš kader znova pasti v — prvo, prejšnjo skrajnost. Nasprotno, boj proti takim pojavom, ki samo koristijo reakciji in pritisku spontanosti — je sestavni del borbe za našo jasno precizirano linijo.

Konferenca antifašistične mladine tržaškega okrožja

Dne 20. januarja dopoldne je bila na Opčinah pri Trstu okrožna konferenca Antifašistične mladine Julijske krajine za tržaško okrožje. Poleg 300 mladinskih delegatov so se konference udeležili tudi zastopniki okrožnih odborov SIAU, AFZ in KPJK ter predsednik AMJK za mesto Trst tov. Gasperini, kakor tudi član Glavnega začasnega odbora AMJK tov. Dovgan. Na dnevnem redu sta bila politični in organizacijski referat z diskusijo in volitve v okrožni plenum AMJK za tržaško okrožje. V živahni diskusiji so mladinci obravnavali sindikalna vprašanja v zvezi s sprejemom tržaške reakcionarne delavske zbornice v italijansko delavsko zbornico, primerjali jugoslovansko in italijansko ustavo in zavračali predloge o internacionalizaciji Trsta. Po organizacijskem referatu pa je mladina razpravljala zlasti o problemih delavske mladine, o brezposelnosti in plačah mladih delavcev in o potrebi njihove strokovne izobrazbe. Mlad delavce iz ladjedelnic San Rocco je predlagal, da

bi se vsa mladina okrožja, ki je zaposlena po ladjedelnicah, povezala, ker bi skupno lažje rešila težke probleme.

Po obeh referatih in diskusiji je mladina izvolila iz svoje srede okrožni plenum. Ob zaključku konference so bili sprejeti naslednji sklepi: Mladina se bo še naprej dosledno borila za neločljivost mest Julijske krajine od zaledja in za priključitev k FLRJ, borila se bo za ljudsko oblast in obnovo Narodne zaščite in ljudskih sodišč. Vse svoje napore pa bo mladina vložila v ohranitev bratstva med italijanskim in slovenskim ljudstvom v Julijski krajini. Soglasno je bil sprejet predlog, da se pošlje s te konference brzojavka tov. Kardelju v London v zvezi s pozivom mednarodne reakcije internacionalizirati Trst in Julijsko krajino.

Konferenca je potekla v duhu pripravljenosti za L. kongres antifašistične mladine Julijske krajine, ki bi moral biti prihodnji nedeljo v Trstu, pa so ga morali na zahtevo anglo-ameriške vojaške uprave preložiti.

Regent Ivan:

Ob dvaindvajseti obletnici Leninove smrti

Pred 22. leti, 21. januarja 1924 je umrl v Gorkih pri Moskvi ustanovitelj in vzgojitelj Komunistične (boljševiške) partije Sovjetske zveze, pobornik in voditelj velike socialistične Oktobrske revolucije ter priznani in ljubljani voditelj delavnega ljudstva sveta, Vladimir Iljič-Uljanov — Lenin. Ta vest, ki je v hipu seznanila ves svet o veliki izgubi, je silno pretresla vse delavne množice. Te množice so na dan Leninovega pogreba prekinile za pet minut delo. Vlaki so se ustavili, ustavili so se stroji v tovarnah in podjetjih. Ustavile so se roke delavnega ljudstva in delo je za pet minut zamrlo v počastitev spomina velikega vzgojitelja, prijatelja in voditelja delavnega ljudstva sveta. Delo je zamrlo v počastitev spomina velikega človeka, ki se je vse svoje življenje boril, da bi priboril delu čast in oblast. Zato ni čuda, da je posvetilo delavno ljudstvo 21. januar vsakega leta Leninovemu spomenu.

O Leninu se lahko reče, da je posvetil boju za blagostanje delavnega ljudstva vse svoje moči. Še kot mlad dijak se je začel boriti za osvoboditev ruskega ljudstva izpod carskega absolutističnega režima. V Petrogradu (sedanjem Leningradu) je v prvi dobi socialističnega gibanja ustanovil celo vrsto delavskih krožkov, v katerih je tudi sam širil med delavci marksistično idejo in je 1895 združil te krožke v »Bojno zvezo«. Z ustanovitvijo te »Bojne zveze« je Lenin pripravil tla za ustanovitev Ruske delavske marksistične stranke. Zaradi svojega revolucionarnega delovanja je bil Lenin kmalu nato aretiran in po dolgotrajnem zaporu pregnan za pet let v Sibirijo. V pregnanstvu se je učil, pisal, dajal navodila na svobodi in v pregnanstvu se nahajajočim marksistom. Po končanem pregnanstvu se je vrnil v Petrograd, odkoder je pa kmalu odpotoval v inozemstvo, kjer je začel izdajati prvo osrednje marksistično glasilo »Iskra« z geslom: »Iz iskre bo vzplamtel požar«. In ta požar je pod Leninovim vodstvom tudi vzplamtel. Bil je to veliki požar, ki so ga zanetile delavske in kmetijske množice Rusije, ki je za vedno uničil carski in vsak drug izkoriščevalski in zatiralni režim v Rusiji in očistil teren

VLADIMIR ILJIČ LENIN

za zgradbo nove socialistične države, države sovjetov, t. j. države ljudskih odborov.

Lenin je vedel, da bodo delavci in kmetje, delavne množice Rusije dosegle svoj namen, da bodo v boju proti izkoriščevalcem zmagale, če se bodo naslonile na najbolj revolucio-

narni razred, na proletariat, ki ne more zgubiti v revoluciji ničesar drugega kot okove, v katere je vklešen. Zato je učil, zakaj je proletariat naj-revolucionarnejši razred; zato namreč, ker je povezan z najnaprednejšim industrijskim načinom produkcije, zato ker ga ta način produkcije uči discipline in združenja dela, ki ga je mogoče lažje organizirati in pa zato, ker je proletariat in naraščanje proletariata nujna posledica kapitalistične produkcije, ker je proletariat, ki se tem bolj množi čim bolj se kapitalizem razvija, poklican, da strmoglavi kapitalistični družbeni red in da postavi na njegovo mesto socialistični družbeni red. Vedel pa je Lenin tudi, da more biti proletariat revolucionarna predstraža le tedaj, če to predstražo vodi napredna revolucionarna, čista marksistično podkovana iz najudarnejših prijateljev ljudstva sestavljena in z ljudstvom povezana proletarska Partija. Tako Komunistično (boljševiško) partijo je Lenin ustanovil in vodil. In pod vodstvom te boljševiške junaške Partije, ki ni poznala in ne pozna omahovanj v boju, je rusko ljudstvo izvršilo svojo

veliko revolucijo, strmoglavilo carizem, strmoglavilo kapitalizem in zgradilo prvo socialistično državo na svetu — Sovjetsko zvezo.

Ni takih trdnjav, katerih ne bi mogli komunisti premagati. Ni takih trdnjav, katerih ne bi moglo premagati delovno ljudstvo, ki hoče biti samo kovač svoje usode. In res je delovno ljudstvo Sovjetske zveze za časa državljanske vojne in pri gradnji nove države, nove človeške družbe, pod vodstvom Leninove partije premagalo vse sovražnike, vse težave in danes uživa sadove svojega dela, svojega boja, svoje zmage. Lenin je učil, da mora biti komunistična Partija voditeljica in vzgojiteljica delovnega ljudstva. Učil pa je tudi, da more postati taka, da bo mogla izvršiti to svoje veliko poslanstvo le tedaj, če bo, in je, sestavljena iz najboljših, iz najpoštenjših, iz najpoboljševalnejših, iz ljudstva najudarnejših slojev delavskega razreda. In taka je Partija komunistov Sovjetske zveze, partija boljševikov, partija Lenina-Stalina. Ta Partija, katero je ustanovil Lenin in ki ji je sedanjí voditelj Stalin, je vzgojila milijonske množice industrijskih delavcev in kolhoznikov, teh resničnih graditeljev bogastva Sovjetske zveze in blagostanja vseh njenih prebivalcev. Pod vodstvom Leninove-Stalinove Partije se je Sovjetska zveza spremenila iz zaostale agrarne dežele v deželo najmodernejše industrije in najmodernejšega mehaniziranega kmetijstva. Ta stranka je ustanovila in vzgojila Rdečo armado, ki je v pretekli vojni premagala največjega sovražnika celega sveta, do zob oboroženo fašistično Nemčijo in njene zavaznike, s čemer si je pridobila večno hvaležnost vseh demokratičnih in miroljubnih narodov sveta.

Po Leninovih naukih se je ustanovila SZ kot prostovoljna zveza svobodnih, enakopravnih narodov, vzgojeni v duhu bratstva med narodi. To bratstvo, temelječe na enakopravnosti spada med temelje, na katerih stoji Sovjetska zveza.

Lenin je bil marksist. Bil je naj-zvestejši učenec marksizma, ki pa je

razvil marksizem naprej v pogojih imperializma. Poznal je važnost teorije in se zato boril na polju teorije proti vsem antimarksistom, proti vsem odklonom marksizma. Učil je, da je marksizem mogočno oročje v rokah delovnega ljudstva, kajti marksizem, t. j. znanstveni socializem, postane kot teorija materialna sila, kakor hitro postane last delovnih množic. Marksizem dokazuje nujnost socialnega razvoja iz kapitalizma v socializem. Zato socializem ni več utopija, ni več le želja dobrih, človekoljubnih ljudi, marveč nujna posledica razvoja produktivnih sil, nujna posledica nadaljnjega razvoja materialne gospodarske resničnosti človeške družbe. »Zaradi tega se delavska stranka v svojem delu ne sme naslanjati na dobra stremljenja izrednih osebnosti« na zahteve »razuma« in »svetovne morale« itd., marveč na zakone socialnega razvoja, na proučevanja teh zakonov.« (Stalin.)

Marksizem je znanost, ki nas uči, da vsa zgodovina je zgodovina proizvajalcev materialnih dobrin, zgodovina delavnih množic. In ker je marksizem znanost, moramo ravnati z njim kot z znanostjo. Zato se je Lenin boril za čistost marksizma, proti vsakemu potvarjanju marksizma, o katerem pa je vedno pravil, da ni dogma, marveč vodilo v dejanju in gibanju. Lenin je vedel bolj nego vsakdo drugi, da je proučevanje marksistične teorije izredne važnosti. Znanje te teorije je potrebno komunistom in vsakemu resnemu človeku. Teorija pa je kašipot vsakega gibanja, marksistična teorija je kašipot gibanja delavnega ljudstva. Gibanje brez teorije pa je slepo. Zato se ne smemo učiti teorije ločeno od gibanja, od dela. Od dela, od gibanja ločena teorija je nič. Z gibanjem, s delom, s praktično dejavnostjo združena teorija je sila, ki utegne prevrniti svet.

Lenin je umrl, ampak bo večno živel v spominu delavnega ljudstva, za katero se je boril, za katero in s katerim je živel. S svojim delom, s svojim bojem za delovno ljudstvo pa si je sam postavil največjačnejši spomenik: Sovjetsko zvezo.

Lenin v pogovoru s kmeti.

Lenin v pogovoru z delavci.

Mladina, študiraj ustavo!

»Država posveča posebno pozornost in zaščito vzgoji mladine. Mladolletne osebe uživajo posebno zaščito zakona.«

Tako se glasi drugi in tretji odstavek čl. 38., dopolnjenega osnutka ustave FLRJ. S to dopolnitvijo je bila še posebno poudarjena velika skrb, ki jo ima naša nova ljudska država do mladine, do ljudi, ki so to ustavo v pretekli domovinski vojni ustvarjali ne s paragrafi, ampak s puško v roki, v borbi proti okupatorjem in domačim izdajalcem. To, za kar so dali svoja življenja mladinski voditelj Ivo Ribar-Lola in njegova vrsta drugih, je sedaj živo dejstvo, je sedaj uzakonjeno v ustavi, je sedaj potrjeno v pravni obliki in postavljeno pred ljudstvo v diskusijo.

Ni gornji člen, kakor tudi ni celotna ustava, neka programska točka ali deklaracija, obljuba za nekaj, kar ima šele priti. »Ustava je zakonska ugotovitev političnega, socialnega in gospodarskega položaja države. Načrt ustave nove Jugoslavije je potrdilo in pravno oblikovanje vseh velikih in pomembnih sprememb, ki so se zgodile v življenju

naših narodov, ter izoblikovanje pridobitev, ki so izvojevale v težki in zmagoslavni osvobodilni borbi naših narodov« (E. Kardelj). In ta veliki delež, ki ga je imela jugoslovanska mladina v borbi in zmagi nad nemškim, italijanskim in domačim fašizmom, je priznan že v prvotnem osnutku ustave, a še podkrepjen z gornjim dopolnilom.

Mladi ljudje iz vasi in mest so v dneh, ko se je odločala usoda našega obstoja, zgrabili za orožje in šli v boj za svobodo, za enakopravnost, za ljudsko oblast, za pravilnejšo socialno-gospodarsko ureditev. Toda šli so v borbo tudi zato, da priborijo mladini v družbi primerno mesto, da ji zagotovijo vse možnosti obstoja in razvoja in da ji zagotovijo poleg drugih, tudi vse politične pravice.

In tukaj so rezultati: Aktivna in pasivna volivna pravica osebam, ki so dopolnile 18. leto starosti — skrb za vzgojo mladine — skrb in nadzorstvo države nad šolami, itd. Ni je ustave na svetu, razen ustave Sovjetske zveze, ki bi dajala mladini take pravice, kot jih daje naša ustava.

Zato je dolžnost mladine, da to

ustavo preštudira in temeljito predebata, ker je to tudi njena ustava; zakon, ki se ne tiče samo odraslih ljudi, temveč je življenjska pomena za mladino, ker ji daje vse doslej kratene možnosti razvoja in udeleževanja na vseh poljih javnega življenja, ker mladino izenačuje v pogledu političnih in državljskih pravic z ostalimi državljani, ker ji zagotavlja podporo in skrb države.

Tudi na Primorskem se vrši diskusija o ustavi; debata je zajela širino primorskega ljudstva in vsak dan prihajajo poročila o množičnih sestankih, na katerih delovno ljudstvo pretresa zakonski predlog. Ni še mednarodno potrjena priključitev Primorske k FLRJ, toda naš kmet daje na to preprost odgovor: Skupno z ostalimi bratskimi narodi Jugoslavije smo šli v boj, skupno z njimi smo prelivali svojo kri in izgnali okupatorja iz dežele, skupno z njimi hočemo uživati sadove zmage. Zato smatramo ustavo FLRJ tudi za našo ustavo.

Pri dosedanji diskusiji pri nas na Primorskem so se pokazale tudi nekatere napake. Med drugimi je opaziti, da se del mladine ne udeležuje zadostno v tej diskusiji oziroma da ji ne posveča vse potrebne pozornosti. Celo to se je dogodilo,

da je šlo nekaj mladinskih odborov molče preko ustave, češ da je to stvar odraslih in preveč suhoparna za mladino; druge so se zopet dobili poedini odbori, ki so predelali ves zakonski predlog na enem samem sestanku in se pozneje niso več tega dotaknili. Ponekod so ustavo enostavno prečitali od prve črke do zadnje in je vsa diskusija ostala pri tem...

To so sicer redke napake, pa zato tem nujneje zahtevajo, da jih je treba odpraviti. Mladinski odbori naj pristopijo k načrtnemu študiranju ustave povsod tam, kjer tega do sedaj še niso napravili. Mladinski aktivisti, ki prevzemajo nalogo razlaganja ustave, morajo iz celotnega osnutka vzeti to, kar je najvažnejše, izluščiti iz ustave njeno osnovna načela, njeno bistvo, temelje, na katerih je zgrajen zakon ter mladini podajati te temelje in poudarjati to, kar je v ustavi najbistvenejše: nova država kot prostovoljna skupnost enakopravnih narodov — vsa oblast izhaja iz ljudstva in pripada ljudstvu — spremembe v socialno-gospodarskem življenju naše države. Nismo dobro opravili svoje naloge oziroma je sploh nismo opravili, ako suhoparno naštevamo člen za členom; tako podajanje ne vzbudi za-

nimanja in ne doseže uspeha. Najprej je treba orisati ustavo kot celoto, podati jedro, potem pa šele spuščati se v potankosti in pri tem citirati člene. Kot velik pripomoček k takemu življenjskemu pretresanju ustave nam služijo zlasti članki, ki jih je napisal tov. Edvard Kardelj ob priliki predložitve osnutka ljudstvu v diskusijo, in se moramo teh člankov tudi posluževati.

Mladina si pa mora ustavo popolnoma osvojiti, študij ustave se mora predvsem poglobiti. Mora jo poznati v še tako oddaljenih vaseh in hišah, mora jo poznati v tovarnah, šolah, uradih. Mora jo poznati zato, ker je dala zanjo ogromen krvni delež in končno zato, ker je to ustava, katere sadov bo predvsem deležna ravno ta mladina.

Še posebno je pa važen študij ustave za primorsko mladino, ker predstavlja ustava v rokah primorskega ljudstva orožje v borbi za priključitev k FLRJ, v borbi proti naši reakciji, katero je ta ustava zelo občutno zadela, v borbi proti ostankom fašizma, proti špekulantom in saboterjem, v borbi za utrditev ljudske oblasti in končno tudi v ustvarjanju in poglobljanju bratstva in edinstva med slovanskimi in italijanskimi množicami Julijske krajine.

Treba je plačati račune

»Mislil, da bi bil nepravilčen takšen mir, ki ne bi preprečil včrtnemu napadalcu znova tlačiti in ogrožati druge manjše narode,« je dejal Edvard Kardelj na skupščini Združenih narodov v imenu vseh jugoslovanskih narodov, torej tudi v imenu primorskega ljudstva. Pri nas konkretno bi ta klic veljal v prvi vrsti Italiji, kjer si uradni krogi na vse načine prizadevajo, da bi jim uspelo zabrisati dejstva, ki jasno govorijo, da je pod krinko fašizma imperialistična Italija v celoti ogrožena in tlačita primorsko ljudstvo, ropala njegove dobrine in skušala zločinsko prenesti svoje mejnike v sredo slovenske zemlje.

Danes, po zmagovitem zaključku protifašističnih bojev, katerih se je primorsko ljudstvo tako v celoti udeležilo, je nujno, da napravimo obrat, da si odkrito povemo v obraz, kdo je bil napadalec in kdo je bil napaden. Seveda to ne ugaja Italiji, predvsem zato ne, ker skuša že danes ustvariti pogoje za nov fašizem, za nove imperialistične spletke. Naše ljudstvo zato danes neizprosno obtožuje zločine, katere so vršili znanilci italijanskega imperializma, italijanske oborožene sile, pa naj so bili to Mussolinijevi fašisti ali kraljevi karabinerji.

Vsakemu preprostemu človeku je med nami jasno, da je treba danes plačati račune. Italija mora povrniti škodo, ki so jo izvršile njene zločinske horde. Pravo prijateljstvo je možno le tedaj, kadar so čisti računi. Italija pa do danes še ni pokazala volje niti priznati krivde za zločine, ki jih je vršila, niti ni storila ničesar, da bi poplačala škodo, ki jo je na naših tleh izvršila, ampak se je začela ogrevati spet za to, da bi prestavila mejnike svoje države, ki že ponovno drvi v nevarnost fašizma, na naše sveto ozemlje, prepojeno s krogi tisočih borcev in nasilno pomorjenih žrtev, ki so padli z zahtevo: Hočemo k materi Jugoslaviji!

Sami italijanski imperialisti, katere je fašistična oblast razmestila po Julijski Krajini, so ob razpadu fašistične Italije pobegnili iz te zemlje, dobro se zavedajo, da predstavljajo na teh tleh ljudstvu sovražne eksponente italijanskega imperializma. Ostali so samo pošteni demokratični Italijani, ki so se priključili borbi vsega primorskega ljudstva, dobro se zavedajo, da se z borbo za pravo ljudsko demokracijo bore tudi za svobodo italijanskega naroda.

Cele kopice zapiskov o zločinih italijanskih in nemških fašističnih zverih, je zbrala komisija za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev. Vse to kličo kot obtožni material zločince na odgovor z neusahljivo zahtevo: Treba je plačati račune!

Vzemimo iz te kopice samo en droben listič: Objava št. 45, ki takole navaja:

Dne 11. 10. 1944 so močne nemške kolone, pomešane s italijanskimi fašisti in domobranci, podprte s težkimi tanki pridrlle v vasi Dol, Ollica, Lokovec, Lazne, Lokeve in Čepovan. Nekateri vasi so deloma, nekatere vasi pa popolnoma požgali, vse to po nalogu nemškega poveljnika na južnem bojišču generala Decklerja, obenem pa so na lastno pobudo izvršili številna grozodejstva.

V vasi Dol nad Ajdovščino so načrtno požgali 43 stanovanjskih hiš s pripadajočimi gospodarskimi objekti. (Objava nadalje naveda imena hišnih posestnikov in hišne številke).

Ob tej priliki so Nemci, fašisti in domobranci ustrelili 82 letnega starčka Likarja Franca iz Dola št. 42 zato,

ker je skušal pobegniti iz hiše, katero so mu nad glavo zažgali. Nanj so streljali, ko je bežal in ga ranili, da je padel. Potem so se mu približali in ga dobesedno s strelji preluknjali.

Ko so zažgali hišo Čibeja Ivana iz Dola št. 39, so pregnali iz hiše vse stanovalce, omenjenega hišnega gospodarja so za hišo položili preko tla in ga streljali kot tarčo v glavo. Imenovani je bil star 35 let. Na njegovo hčerko Krapež Cilko, ki je s svojo dveletno hčerko Krapež Mileno v naročju bežala po njeni proti cesti, so streljali, jo zadeli v hrbet, in krogla, ki je prodrla skozi prsi, je ubila malo Milenko, dočim pa je Cilka obležala težko ranjena. Nadalje so ustrelili enajstletnega Poljanec Borisa iz Dola št. 140. Ob isti priliki so bile ranjene: 65 letna Černigoj Jožefa iz Dola št. 21, Vidic Marija, št. 95, in Černigoj Ivana iz Dola št. 112.

Istega dne so fašisti in izdajalci odgnali iz vasi 11 glav goveje živine, tri prašiče, eno ovco in eno kozo. V požganih hišah so zgorile tudi vse premičnine in ves živež ter znaša škoda okoli štiri milijone lir po vrednosti na dan 6. aprila 1941.

V vasi Ollica so načrtno požgali 10 stanovanjskih hiš z gospodarskimi poslopji. Ranili so 70 letnega Krapež Jožefa iz Ollice in pretepli 18 letno Česnik Pavlo iz Ollice. Škoda, ki je bila povzročena v vasi ob tej priliki znaša en milijon lir.

Vas Lokve so ta dan popolnoma požgali. Zgorelo je 49 hiš. V Čepovanu so požgali 26 hiš, v Lokovcu 38 hiš in na Laščah 8 hiš. Ob tej priliki so ubili v Srednjem Lokovcu dva moška in eno žensko, v Čepovanu pa enega starčka.

Ali pa vzemimo drug list, ki navaja zločinske usmrtitve, katere so izvršili Italijani od 4. junija 1942 pa do razpada fašistične Italije. Spisek vsebuje 33 ustreljenih vaščanov in dva zaklana iz krajev Ratečevo brdo, Zgornje Bitnje, Prem, Kilovec, Lipa, Dolenje Bitnje, Trnovo in Zagorje.

Vsak papir, ki ga primeš v roko, skuša dopovedati bralcu o strašnih zločinih in grozodejstvih fašističnih zverih. Ena sama stran mrliške knjige v postojanskem okraju je jasen dokaz, kako so takrat ljudje umirali — nasilno od fašističnih krogel. Kar zapovrstjo beremo v rubriki — vzroki smrti: Mučen in ustreljen od italijanskih vojakov, mučen in ustreljen od italijanskih skvadrstov, prijati od italijanskih vojakov na Nanosu, obsojeni na smrt v Rimu od »Tribunale speciale« in ustreljeni v Rimu 26. junija, itd.

In takih zapiskov je nešteto, ker je bilo nešteto fašističnih grozodejstev, umorov in požigov in danes zahtevajo ta dejstva, da ves svet prizna primorskemu ljudstvu njegove upravičene zahteve napram napadalcu — Italiji. Primorsko ljudstvo se je samo s svojo borbo, s pomočjo ostalih Jugoslovancev rešilo iz krempljev fašizma in postavilo zahtevo po priključitvi Primorske k Titovi Jugoslaviji.

V tem času, ko svetovne sile polagajo temelje pravičnemu miru, je treba pibiti, da je nekje 25 let ropana, mučena in zatirana Julijska Krajina, ki je znala kljub fašističnemu terorju zbrati v svojih vrstah toliko sile, da se je kot enakovereden protifašističen borec uvrstila v vrste pravih demokratičnih sil in da ima svoj delež pri zrušitvi fašističnega stroja. Nemogoče je torej usodo tega koščka zemlje zapečatiti drugače, kot da se v celoti upošteva samoodločba primorskega ljudstva, ki hoče in mora biti priključeno k Titovi Jugoslaviji in da se ne dopusti, da bi katera koli imperialna sila izrabljala ta tla v kakršne koli protiljudske namene.

svoje gospodarstvo in kako bi pridelali čimveč kvalitetnega blaga za trg. Z mislijo na kakšen način in kako pridelano blago predelati in ga pripraviti za trg, da se zanj čimveč izkupi, se pa naš kmet že ni več ukvarjal, to je rajši prepuščal raznim špekulantom, čeprav bi moral o tem sam zelo dosti razmišljati.

V bodoče se bo naš kmet moral otresti stare zakoreninjene miselnosti, začeti bo moral gojiti manj in boljše kulture, postati ne samo dober kmet, ampak tudi dober trgovec in predelovalec svojih pridelkov. Če kmet misli, da se bo z različnimi ustanovami in raznimi, za kmeta ugodnimi ureditvami vse to rešilo in zboljšalo, je v veliki zmoti. Kmetje sami, organizirani v produktivne in pomožne zadrage, bodo morali vzeti usodo v svoje lastne roke, država pa jih bo pri tem delu vsestransko podprla.

Direktni proizvajalci hmelja, viničarji, sadjarji, živinorejci, čelbarji itd. z lastno iniciativo in močno delavno voljo združeni v

zadrage po gospodarskih strokah lahko zmorejo in dosežejo vse, kar je potrebno.

I. kmetijsko produktivne, strojne in pomožne zadrage.

a) Mlekarske zadrage.

Na dobro vnovčenje mleka in mlečnih izdelkov v bodoče moramo že sedaj misliti. O prodaji mleka trgovcem imamo dosti zelo slabih izkušenj iz predvojne dobe. Zaradi tega je treba začeti že danes misliti na to, kako bomo prodajo mleka in mlečnih izdelkov v bodoče vodili. Takoj moramo pričeti obnavljati stare mlekarske zadrage, kjer so pač bile, drugod pa ustanovljati nove. Boljša je slaba mlekarska zadruga, ki je pa v naših rokah, nego najboljši mlekarski trgovec, to je že staro, preizkušeno pravilo kmetov.

b) Lesne produktivne zadrage.

Vsa naša lesna trgovina je bila večinoma v rokah lesnih špekulan-

tov, ki so dostikrat z neverjetno nesramnostjo goljufali malega, že tako revnega kmeta, ki je prodajal svoj les v gozdu (kar na čez) na deblu. Ubogi kmetič dostikrat ni vedel niti koliko in niti po čem ga je prodal. Taki mešetarji so vršili pravo zločinsko delo, ker so na ta način pomagali uničevati naše gozdove. V bodoče moramo to na vsak način preprečiti zaradi ohranjanja izčrpanih kmetičkih gozdov. Nujno je, da se kmetije organizirajo v lesno zadrage. Ta zadruga naj vzame v najem v kraju obstoječo žago in začne s sekanjem in z obdelovanjem lesa, ki ga bodo zadržniki prodali. Prodaja lesa brez slehernega prekupčevalca bo kmetu prihranila v gozdu mnogo lepih smrek, dočim so jih do sedaj požirali lesni mešetarji.

Do sedaj smo večino lesa izvažali v inozemstvo v ladih po zelo nizkih cenah. Čisto razumljivo je, da bomo morali v bodoče tak način trgovine z lesom opuščati. (Nadaljevanje sledi.)

OD TEDNA DO TEDNA

Središče vsega političnega življenja in udejstvovanja, središče zanimanja vseh miroljubnih narodov, pa tudi reakcionarjev svetovnega kova, je danes glavna skupščina organizacije Združenih narodov, ki v teh dneh zaseda v Londonu.

»Za vse nasprotnike mednarodnega sodelovanja pri graditvi in zagotovitvi miru je ta prva Generalna skupščina Združenih narodov veliko razočaranje,« tako je dejal vodja jugoslovanske delegacije tov. Kardelj v svojem govoru na zasedanju te skupščine.

Na temeljih medsebojnega sodelovanja, na izkušnjah, pridobljenih v času vojne, so svobodoljubni narodi zgradili stavbo organizacije Združenih narodov, zavedajoč se, da je to edina in najboljša pot k utrditvi miru in sodelovanja med državami.

Ena glavnih nalog organizacije Z. N. je v tem, da zavaruje spoštovanje človeških pravic in svobod, spol, jezik in veroizpoved. To je stvar, za katero se v največji meri zanimajo vsi narodi sveta, in ako hočemo v resnici ustvariti trajen mir, potem se mora zavarovati spoštovanje dostojanstva človeka, kar predstavlja osnovno načelo novega reda na svetu.

Organizacija Združenih narodov

pa daje jamstvo tudi malim narodom, ki so bili vseskozi odvisni od razpoloženja velesil, ki pa so v zadnji vojni s svojim junaštvom in trpljenjem dokazali sposobnost in voljo, sodelovati pri reševanju vseh mednarodnih vprašanj, da bodo to svojo sposobnost in voljo tudi dejansko uveljavili.

Organizacija miru in varnosti bo zahtevala velikih naporov in odločnosti s strani svobodoljubnih narodov. Načelo, ki ga morajo vsi spoštovati, ki žele tej organizaciji uspeh, pa je sodelovanje in soglasje med velesilami, ki so nosile največje vojno breme in so zato prevzele glavno odgovornost za ohranitev in ohranjanje miru. Seveda to ne sme biti v nasprotju s sodelovanjem vseh članov organizacije Združenih narodov, kajti borba za mir je stvar vseh narodov.

To je treba imeti stalno pred očmi, da ne zaidemo v greške, kakršne so se dogajale po prvi svetovni vojni, s kakršnimi si je Društvo narodov pridobilo žalostno slavo! Velesile so v okviru Društva narodov zasledovale svoje ozke cilje brez ozira na sodelovanje ali interese malih in sosednjih držav.

Društvo narodov pri svojem delu in ohranitvi miru je primer nesoglasja med teorijo in prakso, primer sporov med domišljijo in stvarnostjo. S splošnimi deklaracijami in z neizvrševanjem primernih korakov proti napadalcem ni bilo v stanju, da bi fašističnim silam preprečilo kakršno koli akcijo, silam, ki so rušile temelje miru in končno privedle do najbolj strahotne vojne v zgodovini človeštva.

Prve žrtve fašističnega napada pa so bile prav male države, ki so se opirale na formalno enakopravnost med malimi in velikimi.

Države pa danes pristopajo k organizaciji Združenih narodov z vero, da bo organizacija uporabljala nova sredstva in metode, da bi učinkovito služila ohranjanju svobode za velike in male in miru v svetu.

Lahko pa rečemo, da ustvarja gotov del mednarodnega tiska namemoma ozračje nervoznosti z objavljanjem sumljivih člankov. Dopisnik Tanjuga iz Londona poroča:

»Izvolitev Jugoslavije za člana gospodarskega in socialnega sveta ter izjavo člana Jugoslovanske delegacije ministra Kosanovića komentira ves britanski tisk zelo povoljno. Posebno poudarja ogromni delež Jugoslavije pri obračunu proti skupnemu sovražniku, ki je na ta način služila miru in ustvarjanju mednarodne varnosti.

Edino izjemo je storil diplomatski dopisnik »Manchester Guardian«, ki je skušal poteku volitev za mesto v omenjenem svetu in samem zasedanju Glavne skupščine dati samovoljno in napačno tolmačenje. Brez vsakega resničnega in opravičenega dokaza trdi, da je za omenjeno mesto v svetu bila Nova Zelandija mnogo ugodnejši kandidat od Jugoslavije. Pri tem pa ne omenja veliko število izjav v korist Jugoslavije in tudi samo obrazložitev vzrokov novozelandskega predsednika vlade Fraserja, zakaj je v imenu svoje vlade zavzel takšno stališče.

Pisanje diplomatskega dopisnika »Manchester Guardian« kaže z ničemer motivirano, brezvzročno težnjo, da se z neodgovornim pisanjem in prikazovanjem stvari v napačni luči škoduje Jugoslaviji, kakor tudi vsem ostalim članicam Združenih narodov ter da se v prijateljsko ozračje, ki se čuti pri reševanju medsebojnih važnih vprašanj, unese škodljiv in nezaželen duh nesloge in medsebojnega nerazumevanja.

Prav gotovo se nasprotnikom miru in bratskega sodelovanja med narodi ne zdi »primerno«, da bi mali narodi in posebno še Jugoslavija imeli odločujočo besedo pri gradnji novega reda v svetu. Posebno

italijanska reakcija

se trudi in skuša s svojimi vdanostnimi izjavami in ponudbami za pomoč organizaciji Združenih narodov pri delu za utrditev miru v svetu zabrisati pred svetom svojo krivdo kot napadalec in okupator in se skuša s svojo hinavsko politiko pomešati med države zmagovalke. Pozabiti hoče vsa grozodejstva, ki so jih fašisti in kraljeva vojska uprizarjali v okupiranih krajih, ki so jih vršili 25 let nad ubogim primorskim ljudstvom. Ta reakcija skuša neizprosno kapitulacijo Italije prikazati kot spremembo njene politike, kot prehod na stran zaveznikov. Ta premagana Italija hoče danes sodelovati o usodi narodov, ki so se borili skozi 4 leta na strani zaveznikov in bistveno pripomogli k zlomu italijanskega in nemškega fašizma. Trst, Gorica in vse Primorje, to so kamni, ob katere se nenehno spotikajo.

»Obramba italijanstva«, to je zadnja parola, katere se ti preoblečeni fašisti poslužujejo v boju proti mladi demokratični Jugoslaviji, proti svobodni Primorski v okvirju FLRJ. Toda Italija bo morala popraviti mnogo storjenih krivic, morala bo precej spremeniti svoje zadržanje proti sosednjim državam in svojo politiko na znotraj, predno bo uvrščena v krog Združenih narodov. Italija oziroma njeni sedanji voditelji se bodo pač morali sprijazniti z dejstvom, da je treba za člana organizacije Združenih narodov imeti čiste

roke in čiste račune in tudi čiste, poštene namene v naprej.

Zato bo morala Italija prej temeljito razčistiti račune tako z Jugoslavijo in tudi s Francijo na drugi strani, ki že postavlja svoje zahteve napram premagani Italiji. Zato Italija, kjer še vedno gospodarijo fašisti, s tako nesramnostjo napada Jugoslavijo in kar je višek nesramnosti — postavlja celo zahteve napram Jugoslaviji in si lasti Trst z vsem Primorjem.

Dokler bodo italijanske delavske množice pustile, da so na vodilnih pozicijah v deželi včerajšnji fašisti, tako dolgo ni pričakovati mirnega sosedstva z Jugoslavijo.

Precej drugačni pa so odnosi Jugoslavije z drugimi sosedji, kjer so na oblasti demokratične ljudske sile. Jugoslovanski narodi z veseljem spremljajo dogodke v Albaniji, kjer je ustavodajna skupščina soglasno proglasila

Albansko ljudsko republiko.

S tem je albansko ljudstvo postalo gospodar svoje usode in se postavilo v vrsto naprednih demokratičnih držav. Ta korak Albanije bo tudi mnogo pripomogel k utrditvi miru na Balkanu.

Še poseben poudarek pa je dala tej odločitvi mlade Albanije Sovjetska zveza s tem, ko je imenovala izrednega poslanca in opolnomočenega ministra ZSSR v Tirani Dimitrija Cuvokina, ki je ob izročitvi poverljiv pismen dejal, da želi SZ razviti politične, gospodarske in kulturne odnose z Albanijo.

Prav na isti poti je tudi Bolgarija, kjer ljudstvo zahteva, da se spremeni ustava s tem, da se skliče Veliko narodno zborovanje, ki bo ukinilo monarhijo in

proglasilo republiko.

Poleg tega hoče ljudstvo, da se utrdi mednarodni položaj Bolgarije s tesnim prijateljstvom in sodelovanjem s SZ in da se utrdijo vezi z velikimi demokracijami vseh svobodoljubnih narodov.

Na zasedanju Narodnega sobranja so predstavniki vseh parlamentarnih skupin odobrili zadnje volitve in izrazili splošno zaupanje ljudstva do svoje vlade, Domovinske fronte in odobravanje njene notranje in zunanje politike.

Tako se ustvarja na Balkanu vedno trdnjši temelji miru in upamo, da bo to vplivalo tudi na

sosednjo Grčijo,

ki danes po krivdi domače, posebno pa še svetovne reakcije preživlja težke čase notranjih kriz in nasprotstev.

V Grčiji raste teror. Samo v 33 dneh, odkar je bila sestavljena Sofulizova vlada, so ubili 52 rodoljubov. Gospodarski položaj dežele je vsak dan težji — dramma je izgubila že dve tretjini svoje vrednosti. Samo demokratična vlada, ki bi resnično predstavljala ljudstvo in v kateri bi bila organizacija EAM zastopana v precejšnji meri, bi lahko omogočila svobodne volitve in izboljšala gospodarski in politični položaj Grčije.

Voditelj Komunistične partije Grčije Zaharadis je v svojem govoru pristašem EAM-a dejal, da je zlasti sedaj navzočnost britanskih čet v Grčiji bolj kot kdaj koli neupravičena in nevarna.

SOLA ZA AKTIVISTE SIAU-OF

MAKS KRMELJ:

Pot v novo združništvo

KAKŠNE VRSTE ZADRUG BOMO USTANAVLJALI

Največjega gospodarskega in tudi političnega pomena v tem času so v glavnem tri vrste zadrug, v katerih se bo delovno ljudstvo tudi najbolj množično udeleževalo in preko katerih bo tudi lahko oblast nudila največ pomoči v raznih oblikah.

1. Kmetijsko produktivne, strojne in pomožne zadrage.
2. Nabavne in prodajne zadrage.
3. Kreditne zadrage.

Naša kmetijska posestva so v primeri s kmečskimi posestvi v drugih državah silno majhna, poleg tega

pa pridelujejo celo vrsto raznih kultur, katere je naš kmet v prejšnjih, gospodarsko neurejenih razmerah moral pridelovati za preživljanje svoje družine. V veliki večini so se naši kmetje z veliko trmoglavostjo oklepali starih, po drugih naprednih državah že davno zavrženih metodah gospodarjenja.

Kmetje so živeli vsak zase, bili veseli in zadovoljni, da so lahko delali in garali kakor črna živina, čeprav so največkrat svoje pridelke prodajali pod pridelovalno ceno, so vendar mislili, da so popolnoma samostojni. Le malokateri so razmišljali o tem, kako bi zboljšali

Tukaj je Jugoslavija!

To je edino pravo lice Primorske in njenega ljudstva

Primorska je kakor tež noč ožila. Ob cestah se dvigajo mogočni slavoloki, po hišah velikanski napis. Cela naselja so okrašena z zelenjem in zastavami in na slednjem koraku zagledaš napis: Tukaj je Jugoslavija.

Pa večjih središč otvarjajo razstave, kamor znaša primorsko ljudstvo svoje najdražje spomine, spomine na vstajo, borbe in žrtve, spomine, ki odražajo zahtevo primorskega ljudstva: Hočemo biti priključeni k Titovi Jugoslaviji.

V Ajdovščino je prineslo dekletko skromen papirnat zavoj, ki hrani kosti treh njenih svojcev, katere so fašistični zločinci s hišo vred zažgali. Iz Šempasa so prinesli ponosni anti-fašisti svojo zastavo, ki jih je vodila skozi težke borbe. Nekdo je prinesel na razstavo tudi prestreljene nabojnice, ki jih je nosil naš narodni heroj Janko Premrl-Vojko. In sto in stotine takih drobnih spominov! Razstava je polna ilegalnega tiska, vseh mogočih časopisov in brošur. Še to in še to mora na razstavo! Mlado dekletko je prineslo cel sveženj partizanskih dnevnikov in ponosna pripoveduje, da se je pretolkla z njimi skozi tri fašistične zasede, ko pa je videla, da ne bo uspela, jih je shranila v neki šupi, in danes morajo na razstavo. Stene so polne slik padlih junakov-borcev za svobodo, ali pomrlih v internacijah in nedolžno pobitih žrtev, ki so padle pod točo fašističnih kro-

gel ob priliki zločinskih »razstrelamentov«. Nad temi slikami rdi v Ajdovščini napis: Kot žrtve ste padli v borbi za nas. Na drugi strani so spet slike udarnikov dela, slike popravljenih mostov, obnovljenih hiš.

Dve sobi sta polni; treba bi bilo še in še prostora, kjer bi lahko razstavili ves dokazni material o borbah in žrtvah našega človeka. Vendar pa je vse to le skromen odsev dela in naporov, odsev, ki ga mora razumeti samo ta, ki je slišal našega človeka: »Vse smo žrtvovali, vse so nam razbili, toda to, kar nam je ostalo, je naše, o usodi tega sedaj ljudstvo odloča. In mi smo se odločili — naš dom je razbit in požgan, toda ta dom je jugoslovanski.«

In takih razstav je po vsej Primorski vse polno. Poleg tega pa na slednjem koraku lahko vidiš okrašen grob, kjer je padel partizan, okrašen razbito hišo, ki so jo branili partizani. Poleg tega v vseh krajih pripravljajo prave partizanske mitinge, v okrajnih središčih pa večje festivale.

Primorska se je ponovno dvignila. Ni mogoče preslišati niti spregledati njenega klica: Tukaj je Jugoslavija, ker smo se za to borili, ker samo zato delamo. Zločin in izdaja bi izvršil vsakdo nad tem ljudstvom, kdor bi skušal zapisati Primorski kakršno koli drugačno usodo, kot si jo je sama s svojo krevjo in znojem zapisala!

Trije zločinci obsojeni na smrt

Dne 15. januarja je bila v Piranu razprava, katero je vodilo okrajno ljudsko sodišče proti zločinski tolpi, ki je nekaj časa delovala v okolici Pirana. Na splošno željo tamošnjega prebivalstva, ki je hotelo v celoti prisostvovati procesu, se je razprava vršila v gledališču »Tartini«. Dvorange je bila na ta dan do zadnjega kotička nabit polna od 10 dopoldne pa do 11.30 zvečer.

Pred sodnike so stopili roparski zločinci Ivan Crastich, Fachin in Valente Pietro, ki so bili obdolženi, da so izvršili 22. decembra 1945 pri Sv. Jerneju blizu Pirana roparski napad, Rotta in Valente ter Giurini Carlo Corsi Adriano pa so bili obdolženi ponavljajočih se tatvin soli.

V teku same razprave je bilo mogoče ugotoviti, da stoje pred sodnim zborom zaporniki, ki se izogibajo vsakega poštenega dela in skušajo živeti na račun tatvin in ropanj ter s samimi zločinci ogrožajo tamošnje ljudstvo. Zločinci pa so si celo drznili obleči uniforme vojakov Jugoslovanske armade ter hoteli izvršiti zločine kot taki. Tako ima vse njihovo zločinsko delovanje še globljo politično vsebino.

Osrednji zločin teh propadlih razbojnikov, to je bil vsekakor roparski napad, ki so ga izvedli 22. decembra 1945 ob 8.30 zvečer. Tega dne so se pojavili trije moški pred hišo Viezzoli Ivana, ki stanuje v Sv. Bartolu pri Piranu. Razbojniki so se izdajali za partizane in eden je bil oblečen v uniformo vojaka JA ter oborožen s pištolo. Pod pretvezo, da morajo pregledati hišo, češ da se je skrivil v njej nek fašist, so zahtevali od gospodarja, da jim odpre vrata. Ker pa je Viezzoli okleval, so razbojniki razbili vrata in s silo vdrli v hišo ter takoj planili na gospodarja ter mu nastavili samokres na prsi. Nato pa je eden izmed razbojnikov udaril prepadenega gospodarja po glavi z ročajem samokresa, da se je zgrudil okrvavljen na tla. Medtem pa je začela njegova žena klicati na pomoč. Roparji so vdrli v hišo; Viezzoliju pa se je medtem posrečilo, da je pobegnil iz hiše in poklical sosedo. Čim so roparji spoznali, da jim preti resna nevarnost, so pobegnili. Toda še isti večer so organi Narodne zaštite prijeli Ivana Crasticha, enega izmed udeležencev roparskega napada. Drugi dan pa

Špekulantom in brezvestnejšem neizprosen boj

Okrajno ljudsko sodišče v Ajdovščini je v času od 1. novembra do 30. decembra 1945. izreklo naslednje sodbe proti tihotapcem, špekulantom in podobnim.

15. novembra je bila Bizjak Ivanki, doma iz Ajdovščine, Šibenška ulica 3, zaplenjena večja ko-

ličina cigaret, katere je tihotapila. Istega dne je bilo Toplikar Ani in Čibej Ivanki zaplenjeno tihotapljenno maslo, Saksidi Matildi iz Zalošča pa tihotapljen tobak. Istega dne je bila obsojena na manjšo denarno kazn pogojno za dobo enega leta Premrl Božidara — Darinka iz

Padla je krinka, gospod župnik Zalokar!

Vojni zločinec, izdajalec je hotel na Primorskem igrati vlogo dobrega, ljudstvu in ljudski oblasti naklonjenega »dušnega pastirja«

Pred nedavnim so organi ljudske oblasti ugotovili, da se skriva pod krinko ponižnega, ljudstvu in ljudski oblasti silno »naklonjenega« župnika Zalokarja Jožefa, ki je prišel pred časom v šent Peter na Krasu »duše past«, vojni zločinec. Omenjeni Zalokar je s priznanim nastopom in vsestransko pozornostjo premotil celo tamošnje vaščane, da niti pomislili niso, kako je mogel slovenski duhovnik prijadrti na Primorsko iz San Dona di Piave. Vendar je prišla vsa zgodba Zalokarjeve preteklosti končno na dan.

Ta »nad vse dobre« gospod župnik Zalokar je bil od 1. 1936 župni upravitelj v Rovtahn nad Logatcem. Štiri dni po osvoboditvi je pred borci JA pobegnil na Koroško. Od tam ga je peljala pot v Trbiž in končno v taborišče San Dona di Piave. Že samo dejstvo, da je prav njega poklical tržaški škof Santini in ga poslal »duše past« v šent Peter na Krasu kaže, da mu protiljudski krogi v celoti zaupajo. In seveda ne zastoj.

Če odpremo samo nekaj listov iz zgodovine Zalokarja, bomo ugotovili, da je Zalokar eden najbolj tipičnih in zagriženih nasprotnikov Osvobodilne fronte, to se pravi slovenskega naroda in ljudske demokracije. Takoj ob kapitulaciji Jugoslavije je stopil v najtesnejše stike s fašističnimi voditelji in ob-

lastmi ter kmalu postal njihov aktivni sodelavec. Bil je tesno povezan s prvo belogardistično posadko v št. Joštu. Zveze s to posadko mu je vzdrževal Skvarča Stanko, ki se nahaja tudi nekje v begstvu. Kot prvi organizator bele garde je omenjeni »duhovnik« Zalokar soudelež pri določitvi 10 simpatizerjev OF za streljanje. To zločinsko izdajo so belogardisti izvršili zato, da so potem kot nagrado od fašistov dobili orožje teh 10 žrtev.

Kako važno vlogo je igral pri fašistih Zalokar, pa nam pojasni to, da so mu takrat napeljali telefon v hišo in je imel redno zvezo s karabinjerskimi postajami. To mu je omogočalo, da je bil vsak trenutek na razpolago za dajanje informacij. In to svojo vlogo je zločinski Zalokar pasjevrno vsilil. Še več! Imel je odločilno besedo pri tem, kaj naj se s tem ali onim pripornikom izvrši. Bil je sploh vidna osebnost med izdajalci borečega se slovenskega ljudstva. Udeleževal se je stalno četniških proslav in sestankov. Tako je bil tudi navzoč, ko so na belogardistični proslavi v Hlevišah, dne 6. IX. 1944 določili za usmrtnitev Ernesta Demšarja, zdravnika iz Rovt, kar so nekaj dni kasneje četniški razbojniki tudi izvršili.

Ves čas italijanske fašistične okupacije in nacističnega strahovanja, je »duhovni pastir« Zalokar izrabljajal prižnico zato, da je na

tem mestu blatil ljudske borce za svobodo — partizane.

Tak je le bežen pogled na tega »dobrega gospoda župnika« Zalokarja. Človek, ki je izdal svoje ljudstvo, pobegnil pred njegovo pravično sodbo, človek, ki ima svoje izdajalske roke okrvavljene s krvjo naših najboljših sinov slovenskega naroda, si upa mirno stopiti v hišo božjo in oznanjati vero. Preveč zločinov ga teži, preveč junške krvi je med njim in med ljudstvom, da bi bilo moči pozabiti. Zalokar je pobegnil kot vojni zločinec in kot prav takega ga je poslal na novo »službeno mesto« tržaški škof. Zalokar je v svoji izdajalski predrznosti računal, da bo skril pred našim ljudstvom pod krinko prijaznega obraza vsa izdajstva in zločine, ki jih je pred nedavnim izvršil. Hotel si je pridobiti najprej zaupanje tamošnjih vaščanov, da bi potem nadaljeval delo, ki ga je v Rovtahn začel.

Toda uračunal se je; z njim so se uračunali tudi tisti, ki so ga v št. Peter poslali, uračunali so se pa tudi vsi tisti, ki mislijo, da protiljudskemu izdajstvu in zločinom nad delovnimi množicami še ni odklenalo.

Organi naše ljudske oblasti so prekrizali njegovo karijero in ga izročili jugoslovanskim oblastem, da izreče ljudstvo nad njim svojo pravično sodbo.

Vrhpolja 101 zaradi ponarejanja javne listine.

16. istega meseca so bili obsojeni Kuštrin Feliks iz Lokavca »zaradi tatvine na en mesec dni prisilnega dela brez odvzema svobode, pogojno za eno leto. Kodelja Rado iz Budanj, Žigon Natalija iz Kovk, Blaško Roza iz Predmeje, Terbon Ivana iz Mirne so bili kaznovani zaradi poskusa tihotapljenja masla ali cigaret preko demarkacijske črte, z zaplenbo teh stvari. Istotako je bila 22. istega meseca obsojena na zaplenbo večje količine cigarete Čuk Pavla iz Podgorje pri Gorici. Istega dne sta bila kaznovana Gorjanc Roza in Lavandura Mihael iz Trsta na zaplenbo tihotapljenega blaga in plačilo 2000 lir.

28. novembra je bil Poniž Franc iz Ajdovščine obsojen zaradi špekulacije na 10 tisoč lir denarne kazni. Čermelj Franc in Škarabot Jože iz Ajdovščine pa zaradi črne borze na manjše denarne kazni, Škvarč Dori pa je bilo zaplenjeno tihotapljeno blago.

29. novembra sta bili obsojeni na denarne kazni Kosovel Ljudmila iz Sela in Čermelj Marija zaradi obrekovanja.

15. decembra so bili obsojeni zaradi tihotapstva Semič Stanislav iz Ajdovščine, Vodopivec Jožica iz Renč, Sorta Viktorija iz Gornje Branice na odvzem tihotapljenega blaga in Sorta Viktorija še na plačilo 16 tisoč lir.

14. decembra je bila Hrovat Vera iz Dobravelj obsojena zaradi črne borze na zaplenbo tobaka in manjšo denarno kazn.

20. decembra je bil obsojen Bizjak Venčeslav iz Vrtovina, zaradi tega, ker je nekomu povzročil lažje telesne poškodbe, Čotič Jožefina iz Ajdovščine in Bagatel Stanko iz Lokavca na manjšo denarno kazn.

21. decembra pa sta bila zaradi tihotapstva obsojena na denarne kazni Curk Jožef iz Koprive na Krasu in Krašnja Kristijan iz Vipave.

Vse zaplenjeno blago in denarne kazni, ki so bile izrečene proti tihotapcem in špekulantom grejo v korist odseka za socialno skrbstvo pri Poverjeništvu PNOO za Slovensko Primorje v Ajdovščini in tako vrne ljudsko sodišče delovnemu ljudstvu to, za kar so ga hoteli in skušali oslepariti brezvestneži in koristolovci. Prav te drobne obsodbe jasno kažejo, kako neizprosno je poseglo primorsko ljudstvo proti vsem tistim, ki skušajo na kakršenkoli način živeti na račun delovnega ljudstva. Za špekulante ni mesta med nami, brezvestnejšem pa govorje te sodbe kot resen opomin: Kdor ne dela, naj tudi ne je.

Pred dnevi pa je okrajno ljudsko sodišče obsodilo špekulanta Jurco Franca, ki se je vse od de-

mobilizacije 8. avgusta 1945 dalje kar obrtoma bavil s tihotapstvom in špekulacijo ter je bil dne 4. 12. preteklega leta zasačen pri Ajdovščini, ko je skušal prethotapiti 33.000 komadov jugoslovanskih cigaret različnih znamk preko demarkacijske črte v svrhu prodaje v coni A, ter Čermelja Vinka, ki je proti plačilu prevzel prevoz teh cigaret in sodeloval pri kaznivem dejanju in ker je v začetku decembra preteklega leta kupil od neznanega šoferja v Divači 20 litrov ukradenega bencina državne lastnine in se tako nedovoljeno okoristil na škodo ljudske skupnosti. Obdolženi Jurca Franc je bil obsojen na kazn prisilnega dela z

Četniški dokument

Pred dnevi smo poročali, da so se na zavezniških kamionih, v zavezniških uniformah s starim srbskim grbom na čepicah, pripeljali v Šempeter pri Gorici četniški častniki Dalmatinskega korpusa, ki je bil pred polomom nacifašizma na Goriškem. Pri svojem odhodu so zagotovili, da se bodo v roku desetih dni vrnili, v tem času pa je ljudstvo v Šempetru našlo v istem bunkerju, iz katerega so že nekaj na skrivaj izkopali in odpeljali, dragoceni arhiv Dalmatinskega korpusa in dokumente tako zvane »Komande jugoslovanske vojske v domovini«. Med materialom je ogromen seznam četniških častnikov in podčastnikov, ocene njihovega dela in funkcije, ki so jih zavzemali za časa četniškega delovanja. Med spiski personalnega odseka je zanimiva lista rodbine izdajalca Rupnika, iz katere je razvidno, da je sin Evgen, rojen 12. 8. 1914 v Banji Luki, pristopil v četniški odred in se boril proti narodu od 29. 5. 1941, zapisregel pa je že februarja 1935. Listo je izpopolnil lastnorčno sam Rupnikov sin in jo podpisal. Med materialom je ogromna lista s točnimi podatki vseh tistih četnikov, ki so prispeli v Dalmatinski korpus iz raznih krajev Jugoslavije in to oficirji, podoficirji, kaplarji in redovi, okrog 60 oficirjev, 64 podoficirjev, 150 kaplarjev in redovov, poleg tega še spisek žena, ki opravljajo važna dela pri korpusu. Vsi ti navedeni so iz raznih krajev Jugoslavije in vsi so bili politično organizirani in idejno predani četniškemu gibanju. Sledi potem tudi lista specialne policije uprave mesta Beograda, ki se je pomikala s tolovaji in imela svoje specialne naloge, da nadzoruje četniške brigade in korpuse. Zanimiv je cel snop dokumentov štaba Bosanskega korpusa »Gavrila Principa«. Dokumenti so bili pisani še v mesecih marec in april 1945 leta, dokumenti Liškega korpusa, ki je imel svoj štab, kot je razvidno, v Vipavi. Za

odvzemom svobode za dobo 5 let in na kazn izgube državljanstva in političnih pravic za dobo 5 let. Jurca je poznan kot lahkoživec in izkoriščevalec ter je bil že kot intendant v NOV kaznovan na dobo 18 mesečnega prisilnega dela zaradi tatvine. To dejstvo še obremenjuje njegovo današnje početje. Cigarete je Jurca prethotapil iz Jugoslavije in jih imel zakopane v gozdu pri »Hojcah« blizu Postojne dokaj časa. To blago sta potem skupno s Čermeljem prenesla iz skrivališča na avto in skušala prepeljati v cono A.

Tako je bilo zaključeno brezdelno životarjenje in tihotapstvo špekulanta s prisilnim delom.

tem imamo pred seboj dokumente štaba vrhovne komande takozvane »Jugoslovanske vojske v domovini«, pisane tudi še aprila 1945, na primer dokument, da je 16. aprila 1945 prevzel vrhovno poveljstvo nad vsemi zločinskimi četniškimi tolpmi Draža Mihajlovič, štab pa so krstili »Gorski štab št. 1«. Nadalje so spiski Dinarske četniške divizije naslovljeni na osebo vojvode Djučiča in raznih generalov. Kar je morda še najvažnejše, je privatna korespondenca med četniškimi vodji kot je vojvoda Dobroslav Jevdjevič in z izdajalskim generalom Leonom Rupnikom ter ljubljanskim škofom Rožmanom. Seveda ne manjkajo točni podatki o sodelovanju domačih izdajalcev iz Gorice in Primorske, ki so se zvezali s četniškimi razbojniki na Primorskem.

Elektrifikacija Istre

Pri oblastnem ljudskem odboru za Istro je pred kratkim prišel z delom odsek za elektrifikacijo, ki ima nalogo, da izvede nabrno elektrifikacijo istrskih vasi. Pri tem je glavna težava pomanjkanje električnega materiala in prevoznih sredstev. V teku so dela za elektrifikacijo nekaterih vasi, ki jim je darovala Ljudska fronta iz Zagreba del potrebnega instalacijskega materiala in znak priznanja za doprinos osvobodilni borbi. Ostali del materiala je dalo na razpolago hrvatsko električno podjetje. V teku so tudi popravila central na Malem Lošinju in Cresu, da bodo imeli večjo zmogljivost. Vse se pripravljalna dela za elektrifikacijo vseh vasi.

Posnemajmo!

Krajevni narodni osvobodilni odbor iz Vitovelj poroča, da se je 44 oseb prostovoljno odpovedalo živalskim nakaznicam, katere so darovali prebivalcem istrskih vasi, ki so bile po vojni še bolj prizadete. Ta gesta požrtvovalnih vaščanov, ki prav gotovo nimajo vsega v izobilju, naj bo zgled in spodbuda nam vsem, ki imamo še toplo streho nad seboj, da mislimo tudi na tiste, ki so izgubili prav vse in jim po svojih močeh pomagamo.

Š I R O M P R I M O R S K E

»Gospej Mariji srečno pot v Kairo!«

Prejeli smo dopis, ki ga dobese-
no priobčujemo:

»Nekega dne sem šla po hosti mi-
mo partizanskega taborišča, ki je bil
menda med prvimi na Primorskem.
Krasno, skoraj pomladansko sonce,
ki je kradoma sijalo skozi vrhove
dreves, mi je zbudilo spomin na kon-
gres, ki se je prav na istem prostoru
vršil meseca junija, leta 1944. Naša
vas ni še kaj takega doživela in tudi
nikdar več ne bo. V to hosto, v to
partizansko taborišče, so se tedaj va-
tile množice ljudstva iz bližnjih in
daljnih vasi in mest.

Saj se zdi človeku kot sanje in
skoraj se vprašuje, če je bila resnica!
Kako so sploh prišli ti tisoči ljudi
sklepi vse fašistične in nemške postoj-
janke. Tako obujajo spomine, se za-
gledam pred seboj na tleh v porja-
vel papir. Sklonim se, vesela v nadi,
da sem našla kak letak, ki je morda
ostal od tistega krasnega dneva. A
kaj vidim. Star belogardistični letak
in poziv na Primorce, ki je pisal, kje
naj se naši fantje in očetje zglasijo,
da ne uničijo slovenskih družin, kako
da so Primorci zaslepljeni in da naj
vendar spregledajo, dokler ni prepoz-
no. Kakor velik madež se mi je zdel
ta rjavi list na tem svetem prostoru.

Zato sem ga ponesla daleč proč ter
ga raztrgala. Kjes te sedaj razjedalci
poštenih slovenskih družin?

S takimi mislimi in spomini sem
prišla domov in tam našla raznašal-
ca časnikov. Takoj, ko sem vzela v
roke »Primorsko borbo« z dne 5. ja-
nuarja 1946, mi je padel v oči članek
o »maminih ljubčkih«. Prečitala sem
ga na glas.

Nam vsem sta ta članek in to po-
stopanje dala tako zadoščenje kakor
še ne kmalu. Na vse nas sta ta članek
in to postopanje napravila najlepši
vtis, kar smo jih sploh kdaj doživeli.

Piša vam kmečko dekle v imenu
vseh vaščanov, ki smo danes ta čla-
nek čitali. Čestitamo vam k taki pra-
vični razsodbi, kajti ta nam pomeni
ponovni dokaz, da imamo v rokah de-
mokratične pravice, za katere smo se
borili. S tem se je ponovno dokazalo,
da če gre za pravico, ne pomaga niti
bleščeči naslov gospe Marije, ampak
naj vsak dobi zaslužen kazni. Mi, ki
smo živeli skupno s partizani, mi ki
smo z njimi vred trpeli, vemo kaj je
lovništvo, zato želimo gospe Mariji
srečno pot v Kairo!

Smrt fašizmu — svoboda narodu!
Valerija.

Človek je lahko slepar in izdajalec — pa čeprav nosi kuto

Dne 23. septembra 1945 je Narod-
na zaščita v Ajševici na demarkacij-
ski črti zaplenila šoferju tovornega
avtomobila podjetja Doljak iz Gorice,
Via Donizetti, štiri kovčge, eno vre-
čo, en lesen zaboj in en zavitek mo-
škega in ženskega blaga. Omenjeni
šofer je to blago pripeljal iz Ljubljane
in ga je hotel spraviti čez mejo
brez izvoznega dovoljenja. Zato, in
pa, ker šofer ni mogel ali hotel na-
vesti lastnika te robe, je bilo blago
zaplenjeno in zadržano, dokler se ne
bi ugotovilo lastnika.

Dne 10. oktobra 1945 je prišel na
omenjeni oddelke kapucin Valič
Franc, doma iz Plač pri Ajdovščini,
v službi in stanujoč v Gorici v kapu-
cinskem samostanu, ter prosil, da mu
izroče zaplenjeno blago, češ, da je
slednje last njegovega tovariša kapu-
cina iz Jugoslavije. Ker pa ni imel
kapucin Valič nobenega potrdila niti
ni hotel navesti lastnikovega imena,
je bila ta njegova mislija brez uspeha.
Organi ljudske oblasti so v tem do-
bili jasen dokaz, da pripadajo ome-
njene stvari gotovo kakemu narodne-
mu izdajalcu, ki je pobegnil pred pra-
vično sodbo ljudstva.

Po tem neuspelem poskusu pa sta
prišla v Ajševico brata Godina Mar-
tin, rojen 6. sept. 1917 v Materiji in
Karlo, rojen 4. maja 1905 istotam,
stanujoča v Trstu — z novo prevaro.
Prinesla sta s seboj celo potrdilo IO
SIAU za III. tržaški okraj, kjer sta
dobronamernim antifašistom natrobi-
la, da sta brata pokojnega Godine
Mirka, kateremu pripada zaplenjeno
blago. Izmisli sta si celo bajko:
Njun brat, da je bil guardian minorit-
skega samostana v Pljuju in da je bil
po prihodu Nemcev odvlečen v Nem-
čijo in tam umorjen. Tako sta hotela
na vsak način dobiti blago. Toda tudi
to pot stvar ni uspela.

Dne 10. decembra 1945 pa je za-
šel v Ajdovščino spet kapucin Valič
in organi naše oblasti so ga ponovno
zaslišali. Ob tej priliki je kapucin iz-
javil, da je zadnje dni novembra 1945
prišel k njemu osebno Godina Mirko
ter ga vprašal, kako je tedaj (10. X.)
opravičil v Ajdovščini glede njegove
robe. Valič je nadalje dejal, da je
Godini sporočil, da mora sam po bla-
go. Nato pa mu je omenjeni Godina
odgovoril, da je sedaj v južni Italiji.
Potem Valič Godine ni več videl.

Tako se je stvar zapletala. Poiz-
vedbe pa so končno prikazale resni-
co. Gvardjan Godina Mirko je bil ob
prijemu Nemcev izgnan na Hrvaško.
Nekaj mesecev je živel v Zagrebu,
potem pa je prišel v Ljubljano. Po
krajšem bivanju v Ljubljani, ga je
izdajalski škof Rožman postavil za
predstojnika ljubljanske farne po-
podružnice na Barju pri Ljubljani,
kjer sta službovala še dva patra mi-
noritskega reda. Toda kaj kmalu na-
to je bil Godina Mirko imenovan za
provincijala minoritskega reda v Jugo-
slaviji. V tem času se je Godina do-
bro seznanil tudi z lastniko buffeta
v Selenburgovi ulici v Ljubljani z

Blejševu, ki se je zaradi odnosov z
njim tudi ločila od svojega moža.
Provincijal je bil stalni gost v Selen-
burgovi ulici. Nekaj dni pred osvobo-
ditvijo sta provincijal in njegova
»znanka« Blejševa pobegnili iz Ljub-
ljane nekam v južno Italijo, kjer bi-
vata še sedaj.

Zgodba, ki sem jo popisal, ni zve-
ta iz Boccacievega Decamerona in tu-
di ni zapisana v namen, da peremo
umazano perilo po vzgledu »farske
gonjete«, ki jo je gnil stari liberalni
»Slovenski narod« pred 40. leti. Ta
zgodba je poučna zato, ker nam do-
kazuje, da je človek lahko slepar in
izdajalec, pa čeprav nosi kuto.

Kot »beraškemu bratu« je namreč
NZ zaplenila sledeče blago: 3 habite
(črne, kompletne — redovniške kute)
3 lahke suknje in eno zimsko suknjo,
podloženo s plišem, 10 moških srajc,
8 spodnjih hlač, 15 parov nogavic in
nekaj žepnih robcev, 1 par novih niz-
kih čevljev, 3 pare rabljenih čevljev,
1 šal, 3 moške, rabljene kompletne
obleke, 1 par moških rokavic, nekaj
kravat, 1 par moška pidžamo, 2 zimski
maji, 2 puloverja, 2 para copat, blago
s podlogo za dve moški obleki, 2
flanclasti rjuhi, 2 spalni srajci in k
vsemu temu »beraštvo« 37 cerkvenih
knjig.

In vse to »beraštvo« navajam zato,
ker se godi v času, ko imajo naši
ljudje požgane domove in so ostali
brez obleke in obutve, ker so jih v
iskreni in požrtvovalni borbi za svo-
bodo ropali izdajalci in zajedalci.
Mnogo jih je pri nas takih družin, ki
niti vseh svojih otrok ne morejo po-
slati naenkrat v šolo, ker so otroci
brez čevljev. To kaže jasno, kako je
naše ljudstvo žrtvovalo. In v tem se
dobi človek, izdajalec s krasno gar-
derobo, z oblekami in čevlji, s kate-
rimi bi oblekli nekaj naših družin,
in skuša slepariti, tihotapiti še potem,
ko je pobegnil pred ljudstvom.

Ta gospod provincijal pa res ni pa-
ničar, ampak je brezobziren v svoji
predrznosti, s katero skuša oslepariti
ljudsko oblast.

Varal je verno ljudstvo, sam pa
se pridružil gestapovcem in skvadr-
stom. Zato nam je razumljivo, da je
gospod gvardijan zbežal pred svobo-
do in ljudsko sodbo iz domovine v
južno Italijo, saj mu ni preostajalo
nič drugega, kakor da beži in se za-
teče v okrilje Vatikana, ki danes veli-
kodušno na tuj račun odpušča grehe
vsem vojnim zločincem.

Naj pa se zavedajo vsi tisti, ki
zlorablajo Kristusovo ime, talar in
kuto, da jih vsa ta garderoba z ma-
skami vred ne bo rešila pred razkrin-
kanjem in kaznijo. Gremo v posled-
nji boj proti ostankom fašizma in
udarili bomo pa talarju in po kuti, če
se bo pod njo skrival fašist. Udarili
bomo po ostankih fašizma brezob-
zirno.

**Kdor še ni poravnal
naročnine, naj to stori
čimprej!**

Medsebojna pomoč, pot preko trenutnih težav

Udarniki gredo na delo.

Udarniki na delu.

Primorsko ljudstvo daje vsak
dan, ob vsaki priliki nove dokaze
svoje globoke zavesti bratstva in
enotnosti, nove dokaze, da popol-

noma razume potrebe časa v kate-
rem živi. Ne samo z orožjem v roki,
primorsko ljudstvo zna voditi bor-
bo tudi na gospodarskem polju.

V slovenski Benečiji gospodarijo fašisti

V okolici Merse in Škrutovega
prihajajo pogostoma patrola kara-
binerjev, pa tudi oboroženi civili-
sti ter prepejajo in strahujejo vse,
ki so kakorkoli pomagali partiza-
nom v borbi proti fašizmu. Obe-
nem spelujejo fante in jim tudi
grozijo, če ne bodo pristopili k
ozopovcem. Iz Italije pa so poslali
v Benečijo učiteljice, ki z vso pre-
takanostjo pomagajo fašističnim
upravnikom občin hujskati proti
antifašistom, ki so se borili skupno
s slovenskimi partizani. Z vsemi
mogočimi govoricami blatijo in
klevetajo novo Jugoslavijo in mar-
šala Tita.

Kakih 50 fašistov in njim sorod-
nih postopačev je v gostilni Gorjup
Antona v Škrutovem začelo vpiti

»smrt beneškemu izdajalcem« smrt
Titu in izzivati skupino mož in že-
na, ki jih ljudstvo pozna kot naj-
bolj poštene in zavedne v vasi.

Ti so se molče umaknili v so-
sednjo vas Gorenja Mersa, toda iz-
zivači so prišli za njimi, v gostilni
pri Marigonu so napadli s klicem
»izdajalec« tov. Ožnjak Marjana,
ki ima brata oficirja v JA in ga za-
čeli pretepali.

Zavezniški vojaki iz postojanke
Škrutova so vso stvar mirno gleda-
li in šele ko je bil tov. Ožnjak
popolnoma pretepen, so ga zavez-
niški vojaki odvedli iz gostilne.

Ljudstvo pa vsak dan potrjuje
z resolucijami tov. Kardelja, da
hoče v Titovo Jugoslavijo.

V Doleh pri Idriji

Delo za obnovo hudo prizadete
vasi se je zaradi slabega vremena
malo zaustavilo. Doslej smo v glav-
nem popravili vsa pota in ceste v
okolici vasi, sedaj pa pripravljamo
in dovažamo gradbeni material,
da bomo spomladi začeli v načrtno
obnovo naše vasi.

V vasi imamo redne sestanke, na
katerih se seznanjamo s tekočimi
političnimi vprašanji in rešujemo
skupno vsa gospodarska in kultur-
na vprašanja naše okolice. Seveda
se najdejo tudi pri nas nekateri
posamezniki, ki gledajo postrani
naše skupne napore, ki bodo v ko-
rist vsem vaščanom.

Nagrade za uplenjene volkove

Volkovi so se v času vojne toliko
razmnožili, da v nekaterih krajih Slo-
venskega Primorja povzročajo veliko
škodo, posebno na lovni divjadi, a tudi
ljudje so v nevarnosti.
Da bi se te nevarne zveri čim bolj
uspešno pokončevale,

razpisuje

Poverjenišvo PNOO, odsek za gozdar-
stvo, nagrade uplenitljem v višini
3000 (tri tisoč) lir za vsakega pokonč-
nega volka, ne glede na spol in starost
uplenjene zveri.

Splošna navodila za izplačevanje
nagrad so:

1. Nagrade se bodo izplačevale za
uplenjene volkove v času od 2. janu-
arja do 31. marca 1946.

2. Uplenitelj mora o uplenitvi volka
predložiti potrdilo svojega KNOO in
kožo z neodtrto glavo uplenjene zveri
pokazati okrajnemu gozdarju pristoj-
nega Okrajnega NOO. Okrajni gozdar
je dolžan odrediti odsek spodnje če-
ljusti. — Za volkove, uplenjene v času
od 1. januarja do šestega dneva po ob-
javi tega razpisa je kot dokaz pokazati
kožo in potrdilo KNOO okrajnemu
gozdarju.

3. Okrajni gozdarji so dolžni po-
datke glede resničnosti potrdila pre-
veriti, pri tem ugotoviti starost in spol
zveri in konec vsakega meseca zbrane
podatke zaradi izplačila nagrad in
vodstva statistike poslati odseku za
gozdarstvo pri PNOO.

4. Nagrade se bodo izplačevale tudi
uplenitljem volkov, ki so bili pokon-
čani v skupnih ali oblastveno organi-
ziranih pogonih, ne glede, če so civil-
ne, vojske ali službene osebe.

5. Brez predhodne odobritve pri-
stojne okrajne oblasti se ne smejo pri-
režati pogoni na volkove.

6. Pokončani volkovi so last uple-
nitelja.

★

Zahvala Rdečemu križu

Za Miklavžovo, kakor tudi za Novo
leto je Rdeči križ razveselil naše bol-
nike z različnimi darovi, prav tako je
ustanova sama prejela preko Poverje-
ništva PNOO pomoč od Rdečega križa v
hrani in obleki, za kar se Rdečemu kri-
žu toplo zahvaljujemo.

Uprava Infekcijske bolnice
Ajdovščina.

»Titov trg«

Na zboru volivcev v Ilirski Bi-
stnici je tov. Hladnik, načelnik od-
seka za izgradnjo ljudske oblasti
na kratko prikazal zgodovino Slo-
vencev. Poudarjal je prve vstaje
naših kmetov proti tujim gospodom
in baronom, orisal trpljenje slo-
venskega naroda pod tujimi oblast-
niki in borbo slovenskega človeka
proti potujčevanju, in prišel na da-
našnje dobo, ko si je končno slo-
venski narod priporil svojo svobo-
do in ljudsko oblast.

Ljudstvo je pazljivo sledilo go-
vorniku in zagotavljalo, da bo ved-
no in povsod pomagalo pri utrje-
vanju ljudske oblasti in branilo
vse pravice, ki si jih je tako težko
priporilo.

Z velikim navdušenjem je ljud-
stvo sprejelo predlog o preimeno-
vanju ulice, ki bodo odslej dobile
imena naših junakov in voditeljev,
ki so nas privedli do zmage, do
svobode.

Ponosni smo na svojega velike-
ga maršala Tita, po katerem se bo
imenoval sedaj trg v Ilirski Bi-
stnici »Titov trg«.

Ljudstvo je izrazilo željo, da bi
bili čimprej priključeni Titovi Ju-
goslaviji in da je pripravljeno sto-
riti vse v dosego tega končnega
cilja.

Izšel je »Vestnik«

Te dni je izšla prva številka letošnje-
ga letnika »Vestnika«, glasila Slovenske
prosvetne zveze za Primorje in Trst.
Poleg uvodnega članka, ki daje smernice
v novo leto, prinaša pod naslovom »Naši
možje«, esej za 68. letnico rojstva naj-
večjega slovenskega živečega pesnika
Otona Zupančiča. Zanimiv in poučen je
članek Joža Tirana »Beseda in odere«, v
katerem obravnava pomen knjižnega je-
zika in izgovorjave na odr. Tov. Janko
Pertot je prispeval »Pogled nazaj in na-
prej«, v katerem podaja račun pretek-
lega leta iz področja našega fizikultu-
rnega udejstvovanja. V listu je objavljena
tudi črtica »Pravilica o detetu« v spomin
pisatelju Cirilu Drekonji, ki je padel kot
talec 3. januarja 1944 v St. Vidu pri
Ljubljani.

List prinaša tudi dopise z dežele, ki
so dokaz, da list postaja res pravo gla-
silo naših prosvetnih društev ter vseh,
ki se zanimajo za prosveto in omiko.

Tiskovni sklad do sedaj 36.303 lir
592 din
Tov. Podr. Enotnih Sindikatov
PTT Telefonska centrala
Postojna 440 lir
Ajdovščina 35 lir